

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः
(वाक्य सहित)

षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Contents

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं

काण्डं 3

6.3 षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं 3

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं काण्डं

6.3 षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

6.3.1.1

चात्वालाद्-धिष्णियानुप वपति योनिर्वै यज्ञस्य चात्वालं यज्ञस्य
सयोनित्वाय देवा वै यज्ञं पराऽजयन्त तमाग्नीध्रात् पुनरपाजयन्नेतद्वै
यज्ञस्या-पराजितं यदाग्नीध्रं यदाग्नीध्राद्धिष्णियान् विहरति यदेव
यज्ञस्या-पराजितं तत एवैनं पुनस्तनुते पराजित्येव खलु वा एते
यन्ति ये बहिष्पवमान् सर्पन्ति बहिष्पवमाने स्तुत- [] 1

6.3.1.1 - Padam

चात्वालात् । धिष्णियान् । उपेति । वपति । योनिः । वै । यज्ञस्य ।
चात्वालम् । यज्ञस्य । सयोनित्वायेति सयोनि - त्वाय । देवाः । वै ।
यज्ञम् । परेति । अजयन्त । तम् । आग्नीध्रादित्याग्नि - इध्रात् ।

पुनः॑ । अपेति॑ । अजयन्॑ । एतत् । वै । यज्ञस्य॑ । अपराजितमित्यपरा॑
 -जितम् । यत् । आग्नीध्रमित्याग्नि॑ - इध्रम् । यत् ।
 आग्नीध्रादित्याग्नि॑ - इध्रात् । धिष्ण्यान् । विहरतीति वि - हरति ।
 यत् । एव । यज्ञस्य॑ । अपराजितमित्यपरा - जितम् । ततः॑ । एव ।
 एनम् । पुनः॑ । तनुते॑ । पराजित्येति॑ परा-जित्य॑ । इव । खलु । वै ।
 एते । यन्ति॑ । ये । बहिष्यवमानमिति॑ बहिः - पवमानम् । सर्पन्ति॑ ।
 बहिष्यवमान इति॑ बहिः - पवमाने । स्तुते॑ । 1 (50)

6.3.1.2

आहाग्नीदग्नीन् वि हर बर्हिः स्तृणाहि पुरोडाशाञ् अलं कुर्विति॑
 यज्ञमेवापजित्य पुनस्तन्वाना यन्त्यङ्गारैर्द्वे सवने वि हरति॑
 शलाकाभि-स्तृतीयञ् सशुक्रत्वायाथो सं भरत्येवैनद्धिष्ण्या वा
 अमुष्मिन् लोके सोममरक्षन् तेभ्योऽधि सोममाऽहरन् त
 मन्ववायन्तं पर्यविशन् य एवं वेद विन्दते- [] 2

6.3.1.2 - Padam

आह । अग्नीदित्यग्नि – इत् । अग्नीन् । वीति । हर । बर्हिः ।
स्तृणाहि । पुरोडाशान् । अलम् । कुरु । इति । यज्ञम् । एव ।
अपजित्येत्यप-जित्य । पुनः । तन्वानाः । यन्ति । अङ्गारैः । द्वे इति ।
सवने इति । वीति । हरति । शलाकाभिः । तृतीयम् । सशुक्रत्वायेति
सशुक्र – त्वाय । अथो इति । समिति । भरति । एव । एनत् ।
धिष्ण्याः । वै । अमुष्मिन् । लोके । सोमम् । अरक्षन् । तेभ्यः ।
अधीति । सोमम् । एति । अहरन् । तम् । अन्ववायन्नित्यनु-
अवायन् । तम् । परीति । अविशन् । य । एवम् । वेद ।
विन्दते ॥ 2 (50)

6.3.1.3

परिवेष्टारं ते सोमपीथेन व्यार्ध्यन्त ते देवेषु सोमपीथमैच्छन्त तान्
देवा अब्रुवन् द्वेद्वे नामनी कुरुध्वमथ प्र वाऽऽप्स्यथ न वेत्यग्नयो वा
अथ धिष्ण्यास्तस्माद् द्विनामा ब्राह्मणोऽर्धुकस्तेषां ये नेदिष्ठं

पर्यवि॑शन् ते सोम॑पीथं प्राऽ*प्नु॑वन्नाह॒वनीय॑ आग्नी॒धीयो॑ हो॒त्रीयो॑
मार्जा॒लीय॑स्तस्मात् तेषु॑ जुह्वत्यतिहाय॑ वषट् करोति वि ह्ये- [] 3

6.3.1.3 - Padam

परिवेष्टारमिति॑ परि - वेष्टारम्॑ । ते । सोमपीथेनेति॑ सोम - पीथेन॑ ।
वीति॑ । आर्ध्यन्त॑ । ते । देवेषु॑ । सोमपीथमिति॑ सोम - पीथम् ।
ऐच्छन्त॑ । तान् । देवाः । अब्रुवन् । द्वे द्वे इति॑ द्वे-द्वे । नामनी॑ इति॑ ।
कुरुध्वम्॑ । अथ । प्रेति॑ । वा । आफ्स्यथ॑ । न । वा । इति॑ । अग्नयः॑ ।
वै । अथ । धिष्ण्याः॑ । तस्मात् । द्विनामेति॑ द्वि - नामा॑ । ब्राह्मणः॑ ।
अर्धुकः॑ । तेषाम्॑ । ये । नेदिष्टम्॑ । पर्यविश॑निति॑ परि - अविशन् ।
ते । सोमपीथमिति॑ सोम - पीथम् । प्रेति॑ । आप्नुवन् । आहवनीय॑
इत्या - हवनीयः॑ । आग्नीधीय॑ इत्याग्नि - इधीयः॑ । होत्रीयः॑ ।
मार्जालीयः॑ । तस्मात् । तेषु॑ । जुह्वति॑ । अतिहायेत्यति-हाय॑ । वषट् ।
करोति॑ । वीति॑ । हि । 3 (50)

6.3.1.4

-ते सोमपीथेनाऽऽर्ध्यन्त देवा वै याः प्राची-राहुती-रजुहवुर्ये
पुरस्तादसुरा आसन् तां स्ताभिः प्राणुदन्त याः प्रतीचीर्ये पश्चादसुरा
आसन् तां स्ताभि-रणुदन्त प्राचीरन्या आहुतयो हूयन्ते प्रत्यडासीनो
धिष्णियान् व्याधारयति पश्चाच्चैव पुरस्ताच्च यजमानो भ्रातृव्यान्
प्र णुदते तस्मात् पराचीः प्रजाः प्र वीयन्ते प्रतीची- [] 4

6.3.1.4 - Padam

एते । सोमपीथेनेति सोम - पीथेन । आर्ध्यन्त । देवाः । वै । याः ।
प्राचीः । आहुतीरित्या - हुतीः । अजुहवुः । ये । पुरस्तात् ।
असुराः । आसन् । तान् । ताभिः । प्रेति । अनुदन्त । याः । प्रतीचीः ।
ये । पश्चात् । असुराः । आसन् । तान् । ताभिः । अपेति । अनुदन्त ।
प्राचीः । अन्याः । आहुतय इत्या - हुतयः । हूयन्ते । प्रत्यङ् ।
आसीनः । धिष्णियान् । व्याधारयतीति वि - आधारयति । पश्चात् ।
च । एव । पुरस्तात् । च । यजमानः । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते ।

तस्मात्॑ । परा॑चीः । प्र॒जा इति॑ प्र-जाः । प्रेति॑ । वी॒यन्ते॑ ।

प्रती॑चीः । 4 (50)

6.3.1.5

जा॑यन्ते प्रा॒णा वा ए॒ते यद्धि॑ष्णि॒या यद॑ध्व॒र्युः प्र॒त्यङ् धि॑ष्णि॒यानति॑सर्पेत्॑
 प्रा॒णान्थ् सं॑कर्षेत् प्र॒मायु॑कः स्यान्नाभि॑र्वा ए॒षा य॒ज्ञस्य॑ यद्धो॒तोर्ध्वः
 खलु॑ वै नाभ्यै॑ प्रा॒णोऽवा॑डपानो यद॑ध्व॒र्युः प्र॒त्यङ् हो॒तार॑मति॒सर्पे॑दपाने
 प्रा॒णं द॑ध्यात् प्र॒मायु॑कः स्यान्नाध्व॒र्युरु॑प गा॒येद् वा॒ग्वी॒र्यो वा अ॑ध्व॒र्यु-
 र्यद॑ध्व॒र्युरु॑प-गा॒येदु॑द्-गा॒त्रे- [] 5

6.3.1.5 - Padam

जा॑यन्ते । प्रा॒णा इति॑ प्र-अनाः । वै । ए॒ते । यत् । धि॑ष्णि॒याः । यत् ।
 अ॒ध्व॒र्युः । प्र॒त्यङ् । धि॑ष्णि॒यान् । अ॒ति॒सर्पे॑दित्यति - सर्पेत्॑ ।
 प्रा॒णानि॑ति प्र - अ॒नान् । समि॑ति । क॒र्षेत् । प्र॒मायु॑क इति
 प्र - मा॒यु॒कः । स्या॒त् । नाभिः॑ । वै । ए॒षा । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । हो॒ता ।
 ऊ॒र्ध्वः । खलु॑ । वै । नाभ्यै॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । अ॒वाङ् ।
 अ॒पान॑ इत्यप - अ॒नः । यत् । अ॒ध्व॒र्युः । प्र॒त्यङ् । हो॒तार॑म् ।

अ॒तिस॑र्पे॒दित्य॑ति – स॒र्पेत् । अ॒पान॑ इत्य॒प – अ॒ने । प्रा॒णमि॑ति
 प्र – अ॒नम् । द॒ध्यात् । प्र॒मायु॑क इति प्र – मा॒युकः॑ । स्यात् । न ।
 अ॒ध्वर्युः॑ । उ॒पेति॑ । गा॒येत् । वा॒ग्वीर्य॑ इति वाक् – वी॒र्यः॑ । वै ।
 अ॒ध्वर्युः॑ । यत् । अ॒ध्वर्युः॑ । उ॒पगा॑येदित्यु॒प – गा॒येत् ।
 उ॒द्गात्र॑ इत्युत् – गा॒त्रे । 5 (50)

6.3.1.6

वा॒चꣳ सं प्र य॑च्छे – दु॒पदा॑सु॒काऽस्य॑ वा॒क् स्याद्ब्र॑ह्मवा॒दिनो॑ वदन्ति
 नासꣳस्थि॑ते सोमे॒ध्वर्युः॑ प्र॒त्यङ्क् स॒दोऽती॑यादथ क॒था दा॑क्षिणा॒नि
 होतु॑मेति॒ यामो॑ हि स तेषां कस्मा अ॒ह दे॒वा यामं॑ वा॒यामं॑ वा॒ऽनु
 ज्ञा॑स्यन्तीत्यु – त॒रेणा॑ऽऽ*ग्नी॒ध्रं प॑रीत्य जुहोति दाक्षिणा॒नि न प्रा॑णान्त्सं
 कर्ष॑ति न्यन्ये धिष्णि॒या उ॒प्यन्ते॑ () नान्ये यान् नि॒वप॑ति तेन तान्
 प्री॑णाति॒ यान् ननि॑वपति॒ यदनु॑दिशति॒ तेन॑ तान् । 6

6.3.1.6 - Padam

वा॒चम् । सम् । प्रे॑ति । य॒च्छेत् । उ॒पदा॑सु॒केत्यु॑प – दा॒सुका॑ । अ॒स्य ।
 वाक् । स्यात् । ब्र॒ह्मवा॑दि॒न इति॑ ब्रह्म – वा॒दिनः॑ । वद॑न्ति । न ।

अस॑स्थि॒त इत्य॑सं – स्थि॒ते । सोमै॑ । अध्व॑र्युः । प्रत्य॑ङ् । सदः॑ ।
 अती॑ति । इया॑त् । अथ॑ । कथा॑ । दाक्षि॑णानि । होतु॑म् । एति॑ ।
 यामः॑ । हि॑ । सः॑ । तेषा॑म् । कस्मै॑ । अह॑ । देवाः॑ । याम॑म् । वा ।
 अया॑मम् । वा । अन्वि॑ति । ज्ञा॑स्यन्ति । इति॑ । उत्त॑रेणेत्युत् – तरेण॑ ।
 आग्नी॑ध्रमित्याग्नि॑ – इध्र॑म् । परी॑त्येति परि – इत्य॑ । जुहो॑ति ।
 दाक्षि॑णानि । न । प्रा॑णानिति प्र – अना॑न् । समि॑ति । कर्ष॑ति ।
 नीति॑ । अन्ये॑ । धिष्णि॑याः । उप्य॑न्ते () । न । अन्ये॑ । यान् ।
 निव॑पतीति नि – वप॑ति । तेन॑ । तान् । प्री॑णाति । यान् । न ।
 निव॑पतीति नि – वप॑ति । यत् । अनु॑दिशतीत्यनु – दिश॑ति । तेन॑ ।
 तान् । 6 (64) (स्तु॑ते – विन्द॑ते – हि – वी॑यन्ते प्र॒तीची॑ – रुद्ग्रा॒त्र
 – उप्य॑न्ते – चतु॑र्दश च) (A1)

6.3.2.1

सुव॑र्गाय वा ए॒तानि॑ लो॒काय॑ हूयन्ते॒ यद् वैस॑र्जनानि॒ द्वाभ्यां॑
 गार्ह॑पत्ये जुहोति द्वि॒पाद् यज॑मानः॒ प्रति॑ष्ठित्या॒ आग्नी॑ध्रे

जुहोत्यन्तरिक्ष एवाऽऽक्रमत आहवनीये जुहोति सुवर्गमेवैनं लोकं
 गमयति देवान् वै सुवर्गं लोकं यतो रक्षाञ्चस्य जिघाञ्चसन्ते सोमेन
 राज्ञा रक्षाञ्चस्यपहत्याप्तुमात्मानं कृत्वा सुवर्गं लोकमायन्
 रक्षसा-मनुपलाभाया ऽऽतः सोमो भवत्यथ- [] 7

6.3.2.1 - Padam

सुवर्गायेति सुवः - गाय । वै । एतानि । लोकाय । हूयन्ते । यत् ।
 वैसर्जनानि । द्वाभ्याम् । गार्हपत्य इति गार्ह - पत्ये । जुहोति ।
 द्विपादिति द्वि - पात् । यजमानः । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै ।
 आग्नीध्र इत्याग्नि-इध्रे । जुहोति । अन्तरिक्षे । एव । एति । क्रमते ।
 आहवनीय इत्या - हवनीये । जुहोति । सुवर्गमिति सुवः - गम् ।
 एव । एनम् । लोकम् । गमयति । देवान् । वै । सुवर्गमिति
 सुवः - गम् । लोकम् । यतः । रक्षाञ्चसि । अजिघाञ्चसन् । ते ।
 सोमेन । राज्ञा । रक्षाञ्चसि । अपहत्येत्यप - हत्य । अप्तुम् ।
 आत्मानम् । कृत्वा । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । आयन् ।
 रक्षसाम् । अनुपलाभायेत्यनुप - लाभाय । आत्तः । सोमः ।

भवति । अथ । 7 (50)

6.3.2.2

वैस॑र्जनानि॑ जुहोति॑ रक्ष॑सामप॑हत्यै॒ त्वञ् सोम॑ तनू॑कृद्भ्य॒ इत्या॑ह
तनू॑कृद्ध्यैष॑ द्वेषो॑भ्योऽन्य॑कृतेभ्य॒ इत्या॑हान्य॑कृतानि॒ हि रक्षा॑स्युरु॒
यन्ता॑सि वरू॑थमित्या॑होरु॒ णस्कृ॑धीति॒ वावै॑तदाह॒ जुषा॑णो
अप्तु॑राज्यस्य॒ वेत्वित्या॑हाप्तु॒मेव॑ यज॑मानं कृ॒त्वा सु॑वर्गं लो॒कं ग॑मयति॒
रक्ष॑सा-मनु॑पलाभायाऽऽ* सोमं॑ ददत- [] 8

6.3.2.2 - Padam

वैस॑र्जनानि॑ । जुहोति॑ । रक्ष॑साम् । अप॑हत्या इत्यप॒ - हत्यै॑ । त्वम् ।
सोम॑ । तनू॑कृद्भ्य॒ इति॑ तनू॑कृत् - भ्यः । इति॑ । आह॑ । तनू॑कृदिति॑
तनू॑ - कृत् । हि । एषः॑ । द्वेषो॑भ्य॒ इति॑ द्वेषः॑ - भ्यः । अन्य॑कृतेभ्य॒
इत्यन्य॑ - कृतेभ्यः॑ । इति॑ । आह॑ । अन्य॑कृतानीत्यन्य॑ - कृतानि॑ ।
हि । रक्षा॑सि । उरु॑ । यन्ता॑ । असि॑ । वरू॑थम् । इति॑ । आह॑ ।
उरु॑ । नः । कृ॑धि । इति॑ । वाव॑ । एतत् । आह॑ । जुषा॑णः । अप्तुः॑ ।
आज्य॑स्य । वेतु॑ । इति॑ । आह॑ । अप्तु॑म् । एव॑ । यज॑मानम् ।

कृत्वा । सुवर्गमिति सुवः – गम् । लोकम् । गमयति । रक्षसाम् ।
अनुपलाभायेत्यनुप – लाभाय । एति । सोमम् । ददते । 8 (50)

6.3.2.3

आ ग्राव्ण आ वायव्या॑न्या द्रो॑णकलशमुत् पत्नी॑मा नय॑न्त्यन्वना॑सि
प्र॑ वर्तयन्ति॑ याव॑दे॒वास्या॑स्ति॒ तेन॑ सह सु॒वर्गं॑ लो॒कमे॑ति
नय॑वत्यर्चा॑ऽऽग्नी॑ध्रे जुहोति॑ सुवर्ग॑स्य लो॒कस्या॑भिनी॑त्यै ग्राव्णो॑
वाय॑व्यानि द्रो॑णकलशमाग्नी॑ध्र उप॑ वासयति॒ वि ह्ये॑नं तैर्गृ॑ह्यते॒ यथ्
सहो॑पवा॒सये॑-दपु॒वायेत॑ सौम्य॑र्चा प्र॒ पाद॑यति॒ स्वयै॑- [] 9

6.3.2.3 - Padam

एति॑ । ग्राव्णः॑ । एति॑ । वायव्या॑नि । एति॑ । द्रो॑णकलशमिति॑
द्रो॑ण – कलशम् । उदिति॑ । पत्नी॑म् । एति॑ । नय॑न्ति । अन्विति॑ ।
अना॑सि । प्रेति॑ । वर्तयन्ति॑ । यावत् । एव । अस्य॑ । अस्ति॑ । तेन॑ ।
सह॑ । सुवर्गमिति॑ सुवः – गम् । लोकम् । एति॑ । नय॑वत्येति॑
नय॑ – वत्या । ऋचा॑ । आग्नी॑ध्र इत्याग्नि॑ – इध्रे । जुहोति॑ ।
सुवर्गस्येति॑ सुवः – गस्य॑ । लोकस्य॑ । अभिनी॑त्या इत्यभि॑-नीत्यै॑ ।

ग्राव्णः॑ । वा॒यव्या॑नि । द्रो॒णक॑लशमि॒ति द्रो॒ण-क॑लशम् । आ॒ग्नी॑ध्र
 इ॒त्याग्नि॑ – इ॒ध्रे । उ॒पेति॑ । वा॒सय॑ति । वी॒ति । हि । ए॒नम् । तैः ।
 गृ॒ह्णते॑ ॥ यत् । स॒ह । उ॒पवा॑सयेदित्यु॒प – वा॒सये॑त् । अ॒पुवा॑येत् ।
 सौ॒म्य । ऋ॒चा । प्रे॒ति । पा॒दय॑ति । स्वया॑ ॥ 9 (50)

6.3.2.4

-वैनं॑ दे॒वतया॑ प्र पा॒दय॑त्यदि॒त्याः स॒दोऽस्य॑दि॒त्याः स॒द आ॑ सी॒देत्या॑ह
 यथा॑य॒जुरे॒वैतद्-य॑ज॒मानो॑ वा ए॒तस्य॑ पु॒रा गो॑प्ता भ॒वत्ये॑ष वो॒ देव
 स॒वितः॑ सोम॒ इत्या॑ह स॒वितृ॑प्र॒सूत॑ ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्यः सं प्र॒यच्छ॑त्येतत्
 त्वञ् सोम॑ दे॒वो दे॒वानु॑पागा॒ इत्या॑ह दे॒वो ह्ये॑ष सन्- [] 10

6.3.2.4 - Padam

ए॒व । ए॒नम् । दे॒वतया॑ । प्रे॒ति । पा॒दय॑ति । अ॒दि॒त्याः । स॒दः । अ॒सि ।
 अ॒दि॒त्याः । स॒दः । ए॒ति । सी॒द । इ॒ति । आ॒ह । यथा॑य॒जुरिति॑
 यथा॑-य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । य॒ज॒मानः॑ । वै । ए॒तस्य॑ । पु॒रा । गो॑प्ता ।
 भ॒वति॑ । ए॒षः । वः । दे॒व । स॒वितः॑ । सोमः॑ । इ॒ति । आ॒ह ।
 स॒वितृ॑प्र॒सूत॑ इति॑ स॒वितृ॑-प्र॒सूतः॑ । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वता॑भ्यः । सम् ।

प्रेति॑ । यच्छति॑ । एतत् । त्वम् । सोम॑ । देवः॑ । देवान् । उपेति॑ ।
अगाः॑ । इति॑ । आह॑ । देवः॑ । हि । एषः॑ । सन् । 10 (50)

6.3.2.5

देवानु॑पैतीदम॑हं मनु॑ष्यो मनु॑ष्यानित्याह॑ मनु॑ष्यो(१) ह्येष॑ सन्
मनु॑ष्यानु॑पैति॑ यदेतद् यजु॑र्न ब्रूयादप्र॑जा अप॑शुर्यज॑मानः स्यात्
सह॑ प्रजया॑ सह॑ राय॑स्पोषेणेत्याह॑ प्रजयै॑व पशु॑भिः सहे॑मं
ँलोक॑मुपावर्तते॑ नमो॑ देवेभ्य॑ इत्याह॑ नमस्कारो॑ हि देवाना॑ँ स्वधा
पितृ॑भ्य इत्याह॑ स्वधाकारो॑ हि – [] 11

6.3.2.5 - Padam

देवान् । उपैतीत्युप – एति॑ । इदम् । अहम् । मनु॑ष्यः । मनु॑ष्यान् ।
इति॑ । आह॑ । मनु॑ष्यः । हि । एषः॑ । सन् । मनु॑ष्यान् ।
उपैतीत्युप – एति॑ । यत् । एतत् । यजुः॑ । न । ब्रूयात् । अप्र॑जा
इत्यप्र – जाः॑ । अपशुः॑ । यजमानः॑ । स्यात् । सह॑ ।
प्रजयेति॑ प्र – जया॑ । सह॑ । रायः॑ । पोषेण॑ । इति॑ । आह॑ ।
प्रजयेति॑ प्र – जया॑ । एव॑ । पशु॑भिरिति॑ पशु॑-भिः । सह॑ । इमम् ।

लोकम् । उपावर्तत इत्युप – आवर्तते । नमः । देवेभ्यः । इति ।
 आह । नमस्कार इति नमः – कारः । हि । देवानाम् ।
 स्वधेति स्व – धा । पितृभ्य इति पितृ – भ्यः । इति । आह ।
 स्वधाकार इति स्वधा – कारः । हि । 11 (50)

6.3.2.6

पितृणामिदमहं निर्वरुणस्य पाशादित्याह वरुणपाशादेव निर्मुच्यते
 अग्ने व्रतपत आत्मनः पूर्वा तनूरादेयेत्याहुः को हि तद्वेद यद्
 वसीयान्त् स्वे वशे भूते पुनर्वा ददाति न वेति ग्रावाणो वै सोमस्य
 राज्ञो मलिम्लुसेना य एवं विद्वान् ग्राव्व्ण आग्नीध्र उपवासयति नैनं
 मलिम्लुसेना विन्दति () । 12

6.3.2.6 - Padam

पितृणाम् । इदम् । अहम् । निरिति । वरुणस्य । पाशात् । इति ।
 आह । वरुणपाशादिति वरुण – पाशात् । एव । निरिति । मुच्यते ।
 अग्ने । व्रतपत इति व्रत – पते । आत्मनः । पूर्वा । तनूः ।
 आदेयेत्या – देया । इति । आहुः । कः । हि । तत् । वेद । यत् ।

व॒सी॒यान् । स्वे । व॒शै॑ । भू॒ते । पु॒नः॑ । वा । द॒दा॒ति॑ । न । वा । इ॒ति॑ ।
 ग्रा॒वा॒णः॑ । वै । सोम॑स्य । रा॒ज्ञः॑ । म॒लि॒म्लु॒से॒ने॒ति॑ म॒लि॒म्लु॒ – से॒ना ।
 यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । ग्रा॒व्णः॑ । आ॒ग्नी॑ध्र इ॒त्याग्नि॑ – इ॒ध्रे॑ ।
 उ॒प॒वा॒स॒य॒ती॒त्यु॒प – वा॒स॒य॒ति॑ । न । ए॒नम् । म॒लि॒म्लु॒से॒ने॒ति॑
 म॒लि॒म्लु॒ – से॒ना । वि॒न्द॒ति॑ () । 12 (50) (अथ॑ – द॒दते॑ – स्व॒या
 – स॒न्थ् – स्व॑धा॒का॒रो हि – वि॒न्द॒ति॑) (A2)

6.3.3.1

वै॒ष्ण॒व्य॒र्चा॑ हु॒त्वा॑ यू॒प॒म॒च्छै॑ति॒ वै॒ष्ण॒वो॑ वै दे॒व॒त॒या॑ यू॒पः॑ स्व॒यै॒वैनं॑
 दे॒व॒त॒या॑ ऽच्छै॒त्य॒त्य॒न्या॒न॒गां॑ ना॒न्या॒–नु॒पा॒गा॒मि॒त्या॒हा॒ति॑ ह्य॒न्या॒ने॒ति॑ ना॒न्या॒–
 नु॒पै॒त्य॒र्वा॒क्त्वा॑ प॒रै॒र॒वि॒दं॑ प॒रो॒ऽव॒रै॒रि॒त्या॒हा॒र्वा॒ग्घ्ये॑नं॒ प॒रै॒र्वि॒न्द॒ति॑
 प॒रो॒ऽव॒रै॒स्तं॑ त्वा जु॒षे॑– [] 13

6.3.3.1 - Padam

वै॒ष्ण॒व्या॑ । ऋ॒चा॑ । हु॒त्वा॑ । यू॒पम्॑ । अ॒च्छ॑ । ए॒ति॑ । वै॒ष्ण॒वः॑ । वै ।
 दे॒व॒त॒या॑ । यू॒पः॑ । स्व॒या॑ । ए॒व । ए॒नम्॑ । दे॒व॒त॒या॑ । अ॒च्छ॑ । ए॒ति॑ ।
 अ॒ती॒ति॑ । अ॒न्या॒न् । अ॒गा॒म् । न । अ॒न्या॒न् । उ॒पे॒ति॑ । अ॒गा॒म् । इ॒ति॑ ।

आह॑ । अ॒तीति॑ । हि॑ । अ॒न्यान् । ए॒ति॑ । न॑ । अ॒न्यान् ।
 उ॒पैतीत्यु॑प-ए॒ति॑ । अ॒र्वाक् । त्वा॑ । प॒रैः॑ । अ॒विद॑म् । प॒रः॑ । अ॒वरैः॑ ।
 इ॒ति॑ । आह॑ । अ॒र्वाक् । हि॑ । ए॒नम् । प॒रैः॑ । वि॒न्दति॑ । प॒रः॑ ।
 अ॒वरैः॑ । तम् । त्वा॑ । जु॒षे । 13 (50)

6.3.3.2

वै॒ष्ण॒वं॑ दे॒व॒य॒ज्या॒या॑ इत्याह॑ दे॒व॒य॒ज्या॒यै॑ ह्ये॒नं॑ जु॒षते॑ दे॒व॒स्त्वा॑ स॒वि॒ता
 म॒ध्वा॒न॒त्ति॒व॒त्या॒ह॑ ते॒ज॒सै॒वैन॑-म॒न॒क्त्यो॒ष॒धे॑ त्रा॒य॒स्वैन॑७ स्व॒धि॒ते॒ मैन॑७
 हि॑७सी॒रि॒त्या॒ह॑ व॒ज्रो॒ वै॒ स्व॒धि॒तिः॑ शान्त्यै॒ स्व॒धि॒तेर्वृ॒क्ष॒स्य॑ बि॒भ्यतः॑
 प्र॒थ॒मे॒न॒ श॒क॒ले॒न॒ स॒ह॒ ते॒जः॑ प॒रा॒ प॒त॒ति॒ यः॑ प्र॒थ॒मः॑ श॒क॒लः॑ प॒रा॒प॒ते॒त्
 त॒म॒प्या॑ ह॒रे॒थ् स॒ते॒ज॒स- [] 14

6.3.3.2 - Padam

वै॒ष्ण॒वम् । दे॒व॒य॒ज्या॒या॑ इति॑ दे॒व - य॒ज्या॒यै॑ । इति॑ । आह॑ ।
 दे॒व॒य॒ज्या॒या॑ इति॑ दे॒व-य॒ज्या॒यै॑ । हि॑ । ए॒नम् । जु॒षते॑ । दे॒वः॑ । त्वा॑ ।
 स॒वि॒ता । म॒ध्वा॑ । अ॒न॒क्तु॑ । इति॑ । आह॑ । ते॒ज॒सा॑ । ए॒व । ए॒नम् ।
 अ॒न॒क्ति॑ । ओ॒ष॒धे॑ । त्रा॒य॒स्व । ए॒नम् । स्व॒धि॒त इति॑ स्व-धि॒ते॑ । मा॑ ।

ए॒नम् । हि॒॒सीः । इति॑ । आ॒ह । वज्रः॑ । वै । स्व॒धि॒ति॒रिति॑
 स्व – धि॒तिः । शान्त्यै॑ । स्व॒धि॒ते॒रिति॑ स्व – धि॒तेः । वृ॒क्षस्य॑ ।
 बि॒भ्यतः॑ । प्रथ॒मेन॑ । शक॒लेन॑ । सह॑ । तेजः॑ । परेति॑ । प॒तति॑ । यः ।
 प्रथ॒मः । शक॒लः । परा॒प॒ते॒दिति॑ परा – प॒तेत् । तम् । अ॒पि । ए॒ति ।
 ह॒रेत् । स॒ते॒ज॒स॒मिति॑ स – ते॒ज॒सम् । 14 (50)

6.3.3.3

–मे॒वैन॒मा ह॑रती॒मे वै लो॒का यू॒पात् प्र॒यतो॑ बि॒भ्यति॑ दि॒वम॒ग्रेण॑ मा
 ले॒खी॒रन्त॑रि॒क्षं म॒ध्येन॑ मा हि॒॒सीरि॒त्याहै॒भ्य ए॒वैनं॑ लो॒केभ्यः॑ श॒मय॑ति
 व॒नस्प॑ते श॒तव॒ल्शो वि॒ रो॒हे॒त्याव्र॑श्च॒ने जु॒होति॑ तस्मा॑–दा॒व्रश्च॑नाद्–
 वृ॒क्षाणां॑ भू॒या॒स उ॒त्तिष्ठ॑न्ति स॒हस्र॑वल्शा॒ वि व॒य॒ रु॒हे॒मे॒त्याहा॑–
 ऽऽ*शि॒षमे॒वैता॒मा शा॒स्ते ऽन॑क्षसङ्गं– [] 15

6.3.3.3 - Padam

ए॒व । ए॒नम् । ए॒ति । ह॒रति॑ । इ॒मे । वै । लो॒काः । यू॒पात् । प्र॒यत॑ इति॑
 प्र – य॒तः । बि॒भ्यति॑ । दि॒वम् । अ॒ग्रेण॑ । मा । ले॒खीः । अ॒न्त॑रि॒क्षम् ।
 म॒ध्येन॑ । मा । हि॒॒सीः । इति॑ । आ॒ह । ए॒भ्यः । ए॒व । ए॒नम् ।

लोकेभ्यः॑ । श॒मय॑ति । व॒नस्प॑ते । श॒तव॑ल्श इति श॒त – व॑ल्शः ।
 वी॒ति॑ । रो॒ह॑ । इति॑ । आ॒व्रश्च॑न इत्या॑ – व्रश्च॑ने । जु॒होति॑ । तस्मा॑त् ।
 आ॒व्रश्च॑नादित्या॑ – व्रश्च॑नात् । वृ॒क्षाणा॑म् । भूया॑ऽसः । उ॒दिति॑ ।
 तिष्ठ॑न्ति । स॒हस्र॑वल्शा इति स॒हस्र॑ – व॒ल्शाः॑ । वी॒ति॑ । व॒यम् ।
 रु॒हेम॑ । इति॑ । आ॒ह॑ । आ॒शिष॑मित्या॑ – शिष॑म् । ए॒व । ए॒ताम् । ए॒ति॑ ।
 शा॒स्ते॑ । अ॒नक्ष॑सङ्ग॒मित्य॑नक्ष – स॒ङ्गम् । 15 (50)

6.3.3.4

वृ॒श्चेद्-य॑दक्ष॒सङ्गं॑ वृ॒श्चेद॑ध ईषं॑ य॒जमान॑स्य प्र॒मायु॑कꣳ स्याद्यं
 का॒मये॑ताप्रतिष्ठितः स्यादित्यारोहं॑ तस्मै॑ वृ॒श्चेदेष॑ वै व॒नस्प॑तीना-
 मप्रतिष्ठितोऽप्रतिष्ठित ए॒व भ॑वति यं का॒मये॑तापशुः स्यादित्यपर्णं॑ तस्मै॑
 शु॒ष्काग्रं॑ वृ॒श्चेदेष॑ वै व॒नस्प॑तीना-मपशव्योऽपशुरेव॑ भवति यं का॒मये॑त
 पशु॑मान्थ् स्यादिति बहुपर्णं॑ तस्मै॑ बहुशाखं॑ वृ॒श्चेदेष॑ वै- [] 16

6.3.3.4 - Padam

वृ॒श्चेत् । यत् । अ॒क्ष॒सङ्ग॑मित्यक्ष – स॒ङ्गम् । वृ॒श्चेत् । अ॒ध॒ ईष॑मित्यधः
 – ईष॑म् । य॒जमान॑स्य । प्र॒मायु॑कमिति प्र-मायुकम् । स्यात् । यम् ।

कामये॑त । अप्रति॑ष्ठित इत्यप्रति॑ - स्थितः॑ । स्यात् । इति॑ ।

आरो॑हमित्या॑ - रोहम् । तस्मै॑ । वृश्चेत् । एषः । वै । वनस्पती॑नाम् ।

अप्रति॑ष्ठित इत्यप्रति॑ - स्थितः॑ । अप्रति॑ष्ठित इत्यप्रति॑ - स्थितः॑ ।

एव । भवति॑ । यम् । कामये॑त । अपशुः॑ । स्यात् । इति॑ । अपर्णम् ।

तस्मै॑ । शुष्का॑ग्रमिति॑ शुष्क - अग्रम् । वृश्चेत् । एषः । वै ।

वनस्पती॑नाम् । अपशव्यः॑ । अपशुः॑ । एव । भवति॑ । यम् । कामये॑त ।

पशु॑मानिति॑ पशु - मान् । स्यात् । इति॑ । बहु॑पर्णमिति॑ बहु - पर्णम् ।

तस्मै॑ । बहु॑शाखमिति॑ बहु - शाखम् । वृश्चेत् । एषः । वै । 16 (50)

6.3.3.5

वनस्पती॑नां पशव्यः॑ पशु॑मानेव भवति॑ प्रतिष्ठितं॑ वृश्चेत्

प्रतिष्ठा॑कामस्यैष वै वनस्पती॑नां प्रतिष्ठितो॑ यः समे॑ भूम्यै

स्वाद्यो॑ने रूढः॑ प्रत्येव तिष्ठति॑ यः प्रत्यङ्गु॑पनतस्तं॑ वृश्चेत् स हि

मेध॑मभ्युपनतः॑ पञ्चार॑न्निं तस्मै॑ वृश्चेदं॑ कामयेतो॑पै॒नमुत्तरो॑ यज्ञो

नमे॑दिति॑ पञ्चा॑क्षरा पङ्क्तिः॑ पाङ्क्तौ॑ यज्ञ उपै॒नमुत्तरो॑ यज्ञो- [] 17

6.3.3.5 - Padam

वनस्पतीनाम् । पशव्यः । पशुमानिति पशु – मान् । एव । भवति ।
 प्रतिष्ठितमिति प्रति – स्थितम् । वृश्चेत् । प्रतिष्ठाकामस्येति
 प्रतिष्ठा- कामस्य । एषः । वै । वनस्पतीनाम् । प्रतिष्ठित इति
 प्रति – स्थितः । यः । समे । भूम्यै । स्वात् । योनैः । रूढः ।
 प्रतीति । एव । तिष्ठति । यः । प्रत्यङ् । उपनत इत्युप-नतः । तम् ।
 वृश्चेत् । सः । हि । मेधम् । अभीति । उपनत इत्युप – नतः ।
 पञ्चारलिमिति पञ्च- अरलिम् । तस्मै । वृश्चेत् । यम् । कामयेत ।
 उपेति । एनम् । उत्तर इत्युत् – तरः । यज्ञः । नमेत् । इति ।
 पञ्चाक्षरेति पञ्च-आक्षरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । उपेति ।
 एनम् । उत्तर इत्युत् – तरः । यज्ञः । 17 (50)

6.3.3.6

नमति षडरलिं प्रतिष्ठाकामस्य षड्वा ऋतव ऋतुष्वेव प्रति तिष्ठति
 सप्तारलिं पशुकामस्य सप्तपदा शक्वरी पशवः शक्वरी पशूनेवाव
 रुन्धे नवारलिं तेजस्कामस्य त्रिवृता स्तोमेन सम्मितं तेजस्त्रिवृत्

तेज॑स्व्ये॒व भव॑-त्येका॑दशार॒न्नि-मि॒न्द्रिय॑काम-स्यै॑कादशाक्षरा
 त्रि॒ष्टुगि॑न्द्रियं त्रि॒ष्टुगि॑न्द्रियाव्ये॒व भव॑ति पञ्च॑दशार॒न्निं भ्रातृ॑व्यवतः
 पञ्च॑दशो वज्रो भ्रातृ॑व्याभिभूत्यै सप्त॑दशार॒न्निं प्रजा॑कामस्य सप्त॑दशः
 प्रजा॑पतिः प्रजा॑पतेराप्त्या () एक॑विंशत्यर॒न्निं प्रति॑ष्ठाकाम-
 स्यैक॑विंशः स्तो॒मानां॑ प्रति॑ष्ठा प्रति॑ष्ठित्या अष्टा॑श्रिर्भव-त्यष्टा॑क्षरा गाय॒त्री
 तेजो॑ गाय॒त्री गाय॒त्री यज्ञ॑मुखं तेज॑सैव गाय॒त्रिया॑ यज्ञ॑मुखेन
 सं॒मितः॑ । 18

6.3.3.6 - Padam

नम॑ति । षड॑र॒न्निमि॑ति षट् - अर॒न्निम् । प्रति॑ष्ठाकामस्येति॑ प्रति॑ष्ठा-
 काम॑स्य । षट् । वै । ऋ॒तवः॑ । ऋ॒तुषु॑ । ए॒व । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठति॑ ।
 सप्त॑र॒न्निमि॑ति सप्त - अर॒न्निम् । पशु॑कामस्येति॑ पशु - काम॑स्य ।
 सप्त॑पदेति॑ सप्त-पदा । शक्व॑री । पश॑वः । शक्व॑री । पशू॑न् । ए॒व ।
 अवे॑ति । रुन्धे॑ । नवा॑र॒न्निमि॑ति नव - अर॒न्निम् । तेज॑स्कामस्येति॑
 तेजः॑ - काम॑स्य । त्रि॒वृते॑ति त्रि - वृ॒ता । स्तो॒मेन॑ । सम्मि॑तमि॒ति
 सं-मि॑तम् । तेजः॑ । त्रि॒वृदि॑ति त्रि - वृ॒त् । तेज॑स्वी । ए॒व । भव॑ति ।

ए॒का॒द॒शा॒र॒न्नि॒मित्ये॒का॒द॒श॒-अ॒र॒न्नि॒म् । इ॒न्द्रि॒य॒का॒म॒स्ये॒ती॒न्द्रि॒य॒-का॒म॒स्य॒ ।
 ए॒का॒द॒शा॒क्ष॒रे॒त्ये॒का॒द॒श॒ - अ॒क्ष॒रा॒ । त्रि॒ष्टु॒क् । इ॒न्द्रि॒य॒म् । त्रि॒ष्टु॒क् ।
 इ॒न्द्रि॒या॒वी॒ । ए॒व॒ । भ॒व॒ति॒ । प॒ञ्च॒द॒शा॒र॒न्नि॒मि॒ति॒ प॒ञ्च॒द॒श॒ - अ॒र॒न्नि॒म् ।
 भ्रा॒तृ॒व्य॒व॒त् इति॒ भ्रा॒तृ॒व्य॒ - व॒त्तः॒ । प॒ञ्च॒द॒श॒ इति॒ प॒ञ्च॒ - द॒शः॒ ।
 व॒ज्रः॒ । भ्रा॒तृ॒व्या॒भि॒भू॒त्या इति॒ भ्रा॒तृ॒व्य॒ - अ॒भि॒भू॒त्यै॒ ।
 स॒प्त॒द॒शा॒र॒न्नि॒मि॒ति॒ स॒प्त॒द॒श॒ - अ॒र॒न्नि॒म् । प्र॒जा॒का॒म॒स्ये॒ति॒ प्र॒जा॒-
 का॒म॒स्य॒ । स॒प्त॒द॒श॒ इति॒ स॒प्त॒ - द॒शः॒ । प्र॒जा॒प॒ति॒रिति॒ प्र॒जा॒-प॒तिः॒ ।
 प्र॒जा॒प॒ते॒रिति॒ प्र॒जा॒ - प॒तेः॒ । आ॒प्त्यै॑ () ।
 ए॒क॒वि॒ंश॒त्य॒र॒न्नि॒मित्ये॒क॒वि॒ंश॒ति॒ - अ॒र॒न्नि॒म् । प्र॒ति॒ष्ठा॒का॒म॒स्ये॒ति॒
 प्र॒ति॒ष्ठा॒ - का॒म॒स्य॒ । ए॒क॒वि॒ंश॒ इत्ये॒क॒ - वि॒ंशः॒ । स्तो॒मा॒ना॒म् ।
 प्र॒ति॒ष्ठेति॒ प्र॒ति॒ - स्था॒ । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॒ प्र॒ति॒ - स्थि॒त्यै॒ ।
 अ॒ष्टा॒श्रि॒रित्य॒ष्टा॒ - अ॒श्रिः॒ । भ॒व॒ति॒ । अ॒ष्टा॒क्ष॒रे॒त्य॒ष्टा॒ - अ॒क्ष॒रा॒ ।
 गा॒य॒त्री॒ । ते॒जः॒ । गा॒य॒त्री॒ । गा॒य॒त्री॒ । य॒ज्ञ॒मु॒ख॒मि॒ति॒ य॒ज्ञ॒ - मु॒ख॒म् ।
 ते॒ज॒सा॒ । ए॒व॒ । गा॒य॒त्रि॒या॒ । य॒ज्ञ॒मु॒खे॒नेति॒ य॒ज्ञ॒ - मु॒खे॒न॒ ।

सं॑मित॑ इति॑ सं – मितः॑ । 18 (69)

(जु॑षे – स॑र्ते॒जस॑ – म॑न॒क्षस॑ङ्गं – बहु॑शा॒खं वृ॑श्चे॒देष॑ वै – य॒ज्ञ
उ॒पै॑नमु॒त्तरो॑ य॒ज्ञ – आ॒प्त्या – ए॒कान्न॑वि॒ंशति॑श्च) (A3)

6.3.4.1

पृ॒थि॒व्यै॑ त्वा॒ऽन्त॑रि॒क्षाय॑ त्वा दि॒वे त्वे॒त्याहै॑भ्य ए॒वैनं॑ लो॒केभ्यः॑
प्रो॒क्षति॑ प॒राञ्चं॑ प्रो॒क्षति॑ प॒राडि॒व हि॑ सु॒वर्गो॑ लो॒कः कू॒रमि॒व वा
ए॒तत् क॑रोति॒ यत् ख॑नत्यपो॒ऽव न॑यति॒ शान्त्यै॑ य॒वम॑ती॒रव॑ न॒यत्यूर्गै॑
य॒वो य॑ज॒माने॑न॒ यूपः॑ सं॒मितो॑ या॒वाने॑व य॒जमान॑-स्ता॒वती॑-मे॒वास्मि॑-
न्नूर्जं॑ दधाति- [] 19

6.3.4.1 - Padam

पृ॒थि॒व्यै॑ । त्वा । अ॒न्त॑रि॒क्षाय॑ । त्वा । दि॒वे । त्वा । इति॑ । आ॒ह ।
ए॒भ्यः । ए॒व । ए॒नम् । लो॒केभ्यः॑ । प्रेति॑ । उ॒क्षति॑ । प॒राञ्चम्॑ ।
प्रेति॑ । उ॒क्षति॑ । प॒राङ् । इ॒व । हि । सु॒वर्ग॑ इति॑ सु॒वः-गः॑ । लो॒कः ।
कू॒रम् । इ॒व । वै । ए॒तत् । क॑रोति॒ यत् । ख॑नति । अ॒पः । अ॒वेति॑ ।
न॒यति॑ । शान्त्यै॑ । य॒वम॑ती॒रिति॑ य॒व-म॑तीः । अ॒वेति॑ । न॒यति॑ । ऊ॒र्क् ।

वै । यवः । यजमानेन । यूपः । संमित इति सं – मितः । यावान् ।
एव । यजमानः । तावतीम् । एव । अस्मिन् । ऊर्जम् ।

दधाति । 19 (50)

6.3.4.2

पितृणां॑ सदनमसीति॑ बर्.हिरव॑ स्तृणाति॑ पितृदेवत्या॑(1)॑
ह्येतद्-यन्निखातं॑ यद्-बर्.हिरनवस्तीर्य॑ मिनुयात्॑ पितृदेवत्यो॑ निखातः॑
स्याद् बर्.हिरवस्तीर्य॑ मिनोत्यस्यामेवैनं॑ मिनोति॑ यूपशकलमवास्यति॑
सतेजसमेवैनं॑ मिनोति॑ देवस्त्वा॑ सविता॑ मध्वाऽनक्त्वित्याह॑
तेजसैवैनमनक्ति॑ सुपिप्पलाभ्य-स्त्वौषधीभ्य॑ इति॑ चषालं॑ प्रति- [] 20

6.3.4.2 - Padam

पितृणाम् । सदनम् । असि । इति । बर्.हिः । अवेति । स्तृणाति ।
पितृदेवत्यमिति॑ पितृ - देवत्यम् । हि । एतत् । यत् । निखातमिति॑
नि - खातम् । यत् । बर्.हिः । अनवस्तीर्येत्यनव - स्तीर्य ।
मिनुयात् । पितृदेवत्य इति॑ पितृ-देवत्यः । निखात इति॑ नि-खातः ।
स्यात् । बर्.हिः । अवस्तीर्येत्यव - स्तीर्य । मिनोति । अस्याम् ।

ए॒व । ए॒न॒म् । मि॒नो॒ति॑ । यू॒प॒श॒क॒ल॒मि॒ति॑ यू॒प – श॒क॒ल॒म् । अ॒वे॒ति॑ ।
 अ॒स्य॒ति॑ । स॒ते॒ज॒स॒मि॒ति॑ स – ते॒ज॒स॒म् । ए॒व । ए॒न॒म् । मि॒नो॒ति॑ ।
 दे॒वः॑ । त्वा॒ । स॒वि॒ता॒ । म॒ध्वा॑ ॥ अ॒न॒क्तु॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह॒ । ते॒ज॒सा॑ ।
 ए॒व । ए॒न॒म् । अ॒न॒क्ति॑ । सु॒पि॒प्प॒ला॒भ्य॑ इ॒ति॑ सु॒पि॒प्प॒ला॒भ्यः॑ । त्वा॒ ।
 ओ॒ष॒धी॒भ्य॑ इ॒त्यो॒ष॒धि॑ – भ्यः॑ । इ॒ति॑ । च॒षा॒ल॒म् । प्र॒ती॒ति॑ । 20 (50)

6.3.4.3

मु॒ञ्च॒ति॑ त॒स्मा॑च्छी॒र्ष॒त॒ ओ॒ष॒ध॒यः॑ फ॒लं॑ गृ॒ह्ण॒न्त्य॒न॒क्ति॑ ते॒जो॑
 वा आ॒ज्यं॑ य॒ज॒मा॒ने॒ना॒ग्नि॒ष्ठाऽश्रिः॑ सं॒मि॒ता॒ यद॒ग्नि॒ष्ठा॒-म॒श्रि॒म॒न॒क्ति॑
 य॒ज॒मा॒न॒मे॒व॑ ते॒ज॒सा॑ ऽन॒क्त्या॒न्त॒-म॒न॒क्त्या॒न्त॒मे॒व॑ य॒ज॒मा॒नं॑ ते॒ज॒सा॒न॒क्ति॑
 स॒र्व॒तः॑ प॒रि॑ मृ॒श॒त्य॑प॒रि॒व॒र्ग॒-मे॒वा॒स्मि॒न् ते॒जो॑ द॒धा॒त्यु॒द् दि॒वः॑
 स्त॒भा॒नाऽन्त॑रि॒क्षं॑ पृ॒णे॒त्या॒है॒षां॑ लो॒का॒नां॑ वि॒धृ॒त्यै॑ वै॒ष्ण॒व्य॒र्चा॒- [] 21

6.3.4.3 - Padam

मु॒ञ्च॒ति॑ । त॒स्मा॑त् । शी॒र्ष॒तः॑ । ओ॒ष॒ध॒यः॑ । फ॒ल॒म् ।
 गृ॒ह्ण॒न्ति॑ । अ॒न॒क्ति॑ । ते॒जः॑ । वै । आ॒ज्य॑म् । य॒ज॒मा॒ने॒न॑ ।
 अ॒ग्नि॒ष्टे॒त्य॒ग्नि॒-स्था॑ । अ॒श्रिः॑ । सं॒मि॒ते॒ति॑ सं – मि॒ता॑ । यत् ।

अग्नि॑ष्ठामित्यग्नि॑- स्था॒म् । अ॒श्रि॒म् ॥ अन॑क्ति । यज॑मानम् । ए॒व ।
 तेज॑सा । अन॑क्ति । आ॒न्त॒मित्या॑ ॥ - अ॒न्त॒म् । अन॑क्ति ।
 आ॒न्त॒मित्या॑ ॥ - अ॒न्त॒म् । ए॒व । यज॑मानम् । तेज॑सा । अन॑क्ति ।
 सर्व॑तः । परी॑ति । मृ॒शति॑ । अ॒परि॒वर्ग॑मित्यपरि॑ - वर्ग॑म् । ए॒व ।
 अ॒स्मिन् ॥ तेजः॑ । द॒धाति॑ । उ॒दिति॑ । दि॒वम् ॥ स्त॒भान॑ । ए॒ति ।
 अ॒न्तरि॑क्षम् । पृ॒ण । इति॑ । आ॒ह । ए॒षाम् । लो॒कानाम् ॥
 वि॒धृत्या॑ इति॑ वि - धृ॒त्यै । वै॒ष्णव्या॑ । ऋ॒चा । 21 (50)

6.3.4.4

कल्प॑यति वै॒ष्णवो॑ वै दे॒वतया॑ यूपः॑ स्वयै॑वैनं॑ दे॒वतया॑ कल्प॑यति
 द्वाभ्यां॑ कल्प॑यति द्वि॒पाद् यज॑मानः॑ प्रति॑ष्ठित्यै॑ यं काम॑येत तेज॑सैनं
 दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण॑ व्य॒र्धये॑य-मित्यग्नि॑ष्ठां तस्या॑श्रि-मा॒हवनी॑यादि॒त्थं
 वे॒त्थं वा॑ऽति॑ नाव॒येत् तेज॑सै॒वैनं॑ दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण॑ व्य॒र्धयति॑ यं
 काम॑येत तेज॑सैनं॑ दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण॑ सम॒र्धये॑यमित्य- [] 22

6.3.4.4 - Padam

कल्पयति । वैष्णवः । वै । देवतया । यूपः । स्वया॑ । एव । ए॒नम् ।
 देवतया । कल्पयति । द्वाभ्याम्॑ । कल्पयति । द्विपादिति॑ द्वि - पात् ।
 यजमानः । प्रतिष्ठित्या॑ इति॑ प्रति - स्थित्यै॑ । यम् । कामये॑त् ।
 तेजसा॑ । ए॒नम् । देवताभिः॑ । इन्द्रियेण॑ । वीति॑ । अर्धये॑यम् । इति॑ ।
 अग्निष्ठा॑मित्यग्नि - स्था॑म् । तस्य॑ । अश्रि॑म् । आ॒हवनीया॑दित्या॑-
 हवनीया॑त् । इ॒त्थम् । वा । इ॒त्थम् । वा । अतीति॑ । ना॒वये॑त् । तेजसा॑ ।
 ए॒व । ए॒नम् । देवताभिः॑ । इन्द्रियेण॑ । वीति॑ । अ॒र्धयति॑ । यम् ।
 का॒मये॑त् । तेजसा॑ । ए॒नम् । देवताभिः॑ । इन्द्रियेण॑ । समिति॑ ।
 अ॒र्धये॑यम् । इति॑ । 22 (50)

6.3.4.5

-ग्निष्ठां तस्याश्रिमाहवनीयेन॑ सं॒ मि॒नुया॑त् तेजसै॒वैनं॑ दे॒वता॑भिरिन्द्रियेण॑
 सम॑र्धयति ब्रह्मवनिं॑ त्वा क्षत्रवनिमित्याह॑ यथायजुरेवैतत् परि
 व्यय॑त्यूर्ग्वे॑ रशना॑ यजमानेन॑ यूपः॑ सं॒मि॒तो यज॑मानमेवोर्जा॑ सम॑र्धयति
 नाभि॑दघ्ने परि व्ययति॑ नाभि॑दघ्न ए॒वास्मा॑ ऊ॒र्जं दधा॑ति

तस्मा॑न्नाभि॑दघ्न ऊ॒र्जा भु॑ञ्जते॒ यं का॒मये॑तो॒र्जेन॑- [] 23

6.3.4.5 - Padam

अग्नि॑ष्ठामि॒त्यग्नि॑ - स्था॒म् । तस्य॑ । अ॒श्रि॒म् । आ॒हव॑नी॒येने॒त्या-
हव॑नी॒येन॑ । समि॑ति । मि॒नुया॑त् । तेज॑सा । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वता॑भिः ।
इन्द्रि॑येण । समि॑ति । अ॒र्धय॑ति । ब्र॒ह्मव॑निमि॒ति ब्र॒ह्म - वनि॑म् । त्वा ।
क्षत्र॑वनिमि॒ति क्षत्र॑-वनि॒म् । इति॑ । आ॒ह । यथा॑यजु॒रिति॑ यथा॒-यजुः॑ ।
ए॒व । ए॒तत् । परी॑ति । व्य॒यति॑ । ऊ॒र्क् । वै । र॒शना॑ । यज॑मानेन ।
यूपः॑ । संमि॑त इति॒ सं-मि॑तः । यज॑मानम् । ए॒व । ऊ॒र्जा । समि॑ति ।
अ॒र्धय॑ति । नाभि॑दघ्न इति॒ नाभि॑ - दघ्ने॑ । परी॑ति । व्य॒यति॑ ।
नाभि॑दघ्न इति॒ नाभि॑ - दघ्ने॑ । ए॒व । अ॒स्मै । ऊ॒र्जम् । दधा॑ति ।
तस्मा॑त् । नाभि॑दघ्न इति॒ नाभि॑ - दघ्ने॑ । ऊ॒र्जा । भु॑ञ्जते॒ । यम् ।
का॒मये॑त । ऊ॒र्जा । ए॒नम् । 23 (50)

6.3.4.6

व्य॑र्धये॒य-मि॒त्यूर्ध्वा॑ वा॒ तस्या॑वा॒चीं वा॒ऽवो॑हे॒दूर्जे॑वैनं॒ व्य॑र्धयति॒ यदि॑
का॒मये॑त॒ वर्षु॑कः॒ पर्जन्यः॑ स्या॒दित्य॑-वा॒चीम॑वो॒हेद् वृष्टि॑मे॒व नि

यच्छति यदि कामयेता वर्षुकः स्यादित्यूर्ध्वामुदूहेद् वृष्टिमेवोद्
यच्छति पितृणां निखातं मनुष्याणामूर्ध्वं निखातादा रशनाया
ओषधीनां रशना विश्वेषां- [] 24

6.3.4.6 - Padam

वीति । अर्धयेयम् । इति । ऊर्ध्वाम् । वा । तस्य । अवाचीम् । वा ।
अवेति । ऊहेत् । ऊर्जा । एव । एनम् । वीति । अर्धयति । यदि ।
कामयेत । वर्षुकः । पर्जन्यः । स्यात् । इति । अवाचीम् । अवेति ।
ऊहेत् । वृष्टिम् । एव । नीति । यच्छति । यदि । कामयेत ।
अवर्षुकः । स्यात् । इति । ऊर्ध्वाम् । उदिति । ऊहेत् । वृष्टिम् ।
एव । उदिति । यच्छति । पितृणाम् । निखातमिति नि - खातम् ।
मनुष्याणाम् । ऊर्ध्वम् । निखातादिति नि - खातात् । एति ।
रशनायाः । ओषधीनाम् । रशना । विश्वेषां । 24 (50)

6.3.4.7

देवानामूर्ध्वं रशनाया आ चषालादिन्द्रस्य चषालं
साध्यानामतिरिक्तं स वा एष सर्वदेवत्यो यद्वूपो यद्वूपं मिनोति सर्वा

ए॒व दे॒वताः॑ प्री॒णाति॑ य॒ज्ञेन॑ वै दे॒वाः सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन् तेऽम॒न्यन्त॑
मनु॒ष्या नोऽन्वा॑भविष्यन्तीति ते यू॒पेन॑ योपयित्वा सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन्
तमृ॒षयो॑ यू॒पेनै॑वानु प्रा॒जानन्॑ तद् यू॒पस्य॑ यू॒पत्वं॑- [] 25

6.3.4.7 - Padam

दे॒वानाम्॑ । ऊ॒र्ध्वम् । र॒शना॑याः । ए॒ति । च॒षाला॑त् । इन्द्र॑स्य ।
च॒षालम् । सा॒ध्याना॑म् । अति॑रिक्तमित्यति-रिक्तम् । सः । वै । ए॒षः ।
सर्व॑दे॒वत्य॑ इति सर्व-दे॒वत्यः॑ । यत् । यू॒पः । यत् । यू॒पम् । मि॒नोति॑ ।
सर्वाः॑ । ए॒व । दे॒वताः॑ । प्री॒णाति॑ । य॒ज्ञेन॑ । वै । दे॒वाः । सु॒वर्गमि॑ति
सुवः - गम् । लो॒कम् । आ॒यन् । ते । अ॒मन्य॑न्त । मनु॒ष्याः । नः ।
अन्वा॑भविष्यन्तीत्यनु-आभविष्यन्ति । इति । ते । यू॒पेन॑ । योप॑यित्वा ।
सु॒वर्गमि॑ति सुवः-गम् । लो॒कम् । आ॒यन् । तम् । ऋ॒षयः॑ । यू॒पेन॑ ।
ए॒व । अनु॑ । प्रेति॑ । अ॒जान॑न् । तत् । यू॒पस्य॑ ।
यू॒पत्वमि॑ति यू॒प- त्वम् । 25 (50)

6.3.4.8

यद् यूपं॑ मि॒नोति॑ सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्य॑ प्र॒ज्ञात्यै॑ पु॒रस्ता॑न् मि॒नोति॑
 पु॒रस्ता॑द्धि य॒ज्ञस्य॑ प्र॒ज्ञाय॑ते प्र॒ज्ञात॑ हि तद् यदति॑पन्न आ॒हुरि॒दं
 का॒र्यमा॑सीदिति सा॒ध्या वै दे॒वा य॒ज्ञमत्य॑मन्यन्त॒ तान् य॒ज्ञो नास्पृ॑शत्
 तान् यद् य॒ज्ञस्याति॑रिक्तमासीत् तदस्पृ॑शदतिरिक्तं॑ वा ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑
 यदग्ना॑वग्निं मथि॒त्वा प्र॒हरत्य॑तिरिक्तमेत- [] 26

6.3.4.8 - Padam

यत् । यूपम् । मि॒नोति॑ । सु॒वर्गस्येति॑ सु॒वः - गस्य॑ । लो॒कस्य॑ ।
 प्र॒ज्ञात्या॑ इति प्र - ज्ञात्यै॑ । पु॒रस्ता॑त् । मि॒नोति॑ । पु॒रस्ता॑त् । हि ।
 य॒ज्ञस्य॑ । प्र॒ज्ञाय॑त इति प्र - ज्ञायते॑ । अप्र॒ज्ञातमित्यप्र॑ - ज्ञातम् ।
 हि । तत् । यत् । अति॑पन्न इत्यति - पन्ने । आ॒हुः । इ॒दम् ।
 का॒र्यम् । आ॒सीत् । इति॑ । सा॒ध्याः । वै । दे॒वाः । य॒ज्ञम् । अती॑ति ।
 अ॒मन्य॑न्त । तान् । य॒ज्ञः । न । अ॒स्पृश॑त् । तान् । यत् । य॒ज्ञस्य॑ ।
 अति॑रिक्तमित्यति - रिक्तम् । आ॒सीत् । तत् । अ॒स्पृश॑त् ।
 अति॑रिक्तमित्यति - रिक्तम् । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । अ॒ग्नौ ।

अग्निम् । मथित्वा । प्रहरतीति प्र – हरति ।

अतिरिक्तमित्यति – रिक्तम् । एतत् । 26 (50)

6.3.4.9

–दूपस्य यदूर्ध्वं चषालात् तेषां तद् भागधेयं तानेव तेन प्रीणाति
देवा वै सञ्स्थिते सोमे प्र स्रुचोऽहरन् प्र यूपं तेऽमन्यन्त यज्ञवेशसं
वा इदं कुर्म इति ते प्रस्तरञ् स्रुचां निष्क्रयण-मपश्यन्त् स्वरुं
यूपस्य सञ्स्थिते सोमे प्र प्रस्तरञ् हरति जुहोति

स्वरुमयज्ञवेशसाय । 27

6.3.4.9 - Padam

यूपस्य । यत् । ऊर्ध्वम् । चषालात् । तेषाम् । तत् । भागधेयमिति
भाग – धेयम् । तान् । एव । तेन । प्रीणाति । देवाः । वै ।
सञ्स्थित इति सं-स्थिते । सोमै । प्रेति । स्रुचः । अहरन् । प्रेति ।
यूपम् । ते । अमन्यन्त । यज्ञवेशसमिति यज्ञ – वेशसम् । वै ।
इदम् । कुर्मः । इति । ते । प्रस्तरमिति प्र – स्तरम् । स्रुचाम् ।
निष्क्रयणमिति निः – क्रयणम् । अपश्यन् । स्वरुम् । यूपस्य ।

स॒स्थि॑त इति सं - स्थि॑ते । सोमै॑ । प्रेति॑ । प्र॒स्तर॑मिति प्र-स्तर॑म् ।
हरति॑ । जु॒होति॑ । स्वरु॑म् । अ॒यज्ञ॑वेशसायेत्यय॒ज्ञ-वेश॑साय । 27 (42)

(दधाति॑ - प्र॒त्यृ - चा - सम॑र्द्धयेयमित्यू - जैनं॑ - विश्वे॑षां -
यूप॑त्व - मति॑रिक्तमेतद् - द्विच॑त्वारि॒ंशच्च) (A4)

6.3.5.1

सा॒ध्या वै दे॒वा अ॒स्मिन् लो॒क आ॒सन् नान्य॑त् किं च॒न मि॒षत्
ते॒ऽग्नि॑मेवा॒ग्नये॑ मे॒धाय॑ ऽल॒भन्त॑ न ह्य॒न्यदा॑लं॒भ्य-मवि॑न्दन्
ततो॑ वा इ॒माः प्र॒जाः प्रा॒जाय॑न्त॒ यद॒ग्नाव॑ग्निं मथि॒त्वा प्र॒हरति॑
प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय रु॒द्रो वा ए॒ष यद॑ग्निर्यज॒मानः॑ प॒शुर्य॑त्
प॒शुमा॑ल॒भ्याग्निं॑ मन्थे॒द् रु॒द्राय॑ यज॒मान- [] 28

6.3.5.1 - Padam

सा॒ध्याः । वै । दे॒वाः । अ॒स्मिन् । लो॒के । आ॒सन् । न । अ॒न्यत् ।
किम् । च॒न । मि॒षत् । ते । अ॒ग्निम् । ए॒व । अ॒ग्नये॑ । मे॒धाय॑ । एति॑ ।
अ॒ल॒भन्त॑ । न । हि । अ॒न्यत् । आ॒लं॒भ्यमित्या॑-लं॒भ्यम् । अ॒वि॒न्दन् ।
ततः॑ । वै । इ॒माः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । प्रेति॑ । अ॒जाय॑न्त । यत् ।

अ॒ग्नौ॑ । अ॒ग्नि॒म् । म॒थि॒त्वा । प्र॒हर॒तीति॑ प्र – हर॒ति । प्र॒जा॒नामि॑ति
 प्र – जा॒ना॒म् । प्र॒ज॒न॒नाये॑ति प्र-ज॒न॒नाय॑ । रु॒द्रः । वै । ए॒षः । यत् ।
 अ॒ग्निः॑ । यज॑मानः । प॒शुः । यत् । प॒शुम् । आ॒ल॒भ्ये॒त्या – ल॒भ्य॑ ।
 अ॒ग्नि॒म् । म॒न्थे॑त् । रु॒द्राय॑ । यज॑मानम् । 28 (50)

6.3.5.2

–म॒पि॑ द॒ध्यात् प्र॒मायु॑कः स्या॒दथो॑ ख॒ल्वाहु॑र॒ग्निः॑ सर्वा॑ दे॒वता॑
 ह॒वि॒रे॒तद्यत् प॒शुरि॑ति यत् प॒शु॒मा॒ल॒भ्याग्निं॑ म॒न्थति॑ ह॒व्यायै॑वाऽऽ*स॒न्नाय॑
 सर्वा॑ दे॒वता॑ ज॒नय॑-त्युपा॒कृत्यै॑व म॒न्थ्य-स्त॒न्नेवाऽऽ*ल॒ब्धं
 ने॒वा॒ना॒ल॒ब्ध-म॒ग्ने-र्ज॒नि॒त्र-म॒सीत्या॑हा॒ग्नेर्हो॑त-ज्ज॒नि॒त्रं वृ॑ष॒णौ स्थ
 इ॒त्याह॑ वृष॒णौ- [] 29

6.3.5.2 - Padam

अ॒पी॒ति॑ । द॒ध्यात् । प्र॒मायु॑क इति प्र-मायु॑कः । स्यात् । अ॒थो इति॑ ।
 ख॒लु । आ॒हुः । अ॒ग्निः॑ । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । ह॒विः॑ । ए॒तत् । यत् ।
 प॒शुः । इति॑ । यत् । प॒शुम् । आ॒ल॒भ्ये॒त्या-ल॒भ्य॑ । अ॒ग्नि॒म् । म॒न्थति॑ ।
 ह॒व्याय॑ । ए॒व । आ॒स॒न्नाये॑त्या-स॒न्नाय॑ । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । ज॒नय॑ति ।

उपाकृत्येत्युप – आकृत्य । एव । मन्थ्यः । तत् । न । इव ।
 आलब्धमित्या – लब्धम् । न । इव । आलब्धमित्यना – लब्धम् ।
 अग्नेः । जनित्रम् । असि । इति । आह । अग्नेः । हि । एतत् ।
 जनित्रम् । वृषणौ । स्थः । इति । आह । वृषणौ । 29 (50)

6.3.5.3

ह्येता-वुर्वश्यस्यायु-रसीत्याह मिथुनत्वाय घृतेनाक्ते वृषणं
 दधाथामित्याह वृषणञ् ह्येते दधाते ये अग्निं गायत्रं छन्दोऽनु
 प्र जायस्वेत्याह छन्दोभिरेवैनं प्र जनयत्यग्नये मथ्यमानायानु
 ब्रूहीत्याह सावित्रीमृचमन्वाह सवितृप्रसूत एवैनं मन्थति जातायानु
 ब्रूहि- [] 30

6.3.5.3 - Padam

हि । एतौ । उर्वशी । असि । आयुः । असि । इति । आह ।
 मिथुनत्वायेति मिथुन – त्वाय । घृतेन । अक्ते इति । वृषणम् ।
 दधाथाम् । इति । आह । वृषणम् । हि । एते इति । दधाते इति ।
 ये इति । अग्निम् । गायत्रम् । छन्दः । अनु । प्रेति । जायस्व ।

इति॑ । आ॒ह । छन्दो॑भिरिति॑ छन्दः॑ – भिः॑ । ए॒व । ए॒नम् । प्रेति॑ ।
 जन॑यति । अ॒ग्नये॑ ॥ मथ्य॑मानाय । अ॒न्विति॑ । ब्रू॒हि । इति॑ । आ॒ह ।
 सा॒वित्रीम् । ऋ॒चम् ॥ अ॒न्विति॑ । आ॒ह । स॒वितृ॑प्रसूत इति॑ स॒वितृ॑-
 प्रसू॑तः । ए॒व । ए॒नम् । म॒न्थति॑ । जा॒ताय॑ । अ॒न्विति॑ । ब्रू॒हि । 30 (50)

6.3.5.4

प्र॒हिय॑माणा॒यानु॑ ब्रू॒हीत्या॑ह काण्डे॑काण्ड ए॒वैनं॑ क्रि॒यमा॑णे॒ सम॑र्धयति
 गा॒यत्रीः॑ सर्वा॑ अ॒न्वाह॑ गा॒यत्र॑छन्दा वा अ॒ग्निः॑ स्वे॒नैवैनं॑ छन्द॑सा
 सम॑र्धयत्य॒ग्निः॑ पु॒रा भ॑वत्य॒ग्निं म॑थित्वा प्र॒ हरति॑ तौ सं॒भवन्तौ॑
 यज॑मानम॒भि सं भ॑वतो भव॒तं नः॑ सम॒नसा॑वित्या॒ह शान्त्यै॑ प्र॒हृत्य॑
 जु॒होति॑ जा॒तायै॑वास्मा॒ अन्न॑मपि () दधा॒त्याज्ये॑न जु॒होत्ये॑तद्वा अ॒ग्नेः॑
 प्रि॒यं धाम॑ यदाज्यं प्रि॒येणै॒वैनं॑ धाम्ना॒ सम॑र्धयत्यथो तेज॑सा । 31

6.3.5.4 - Padam

प्र॒हिय॑माणा॒येति॑ प्र – ह्रि॒यमा॑णाय । अ॒न्विति॑ । ब्रू॒हि । इति॑ । आ॒ह ।
 काण्डे॑काण्ड इति॑ काण्डे॑ – काण्डे॑ । ए॒व । ए॒नम् । क्रि॒यमा॑णे ।
 समि॑ति । अ॒र्धयति॑ । गा॒यत्रीः॑ । सर्वाः॑ । अ॒न्विति॑ । आ॒ह ।

गाय॑त्र॒छन्दा॑ इति॑ गाय॑त्र-छन्दाः॑ । वै । अ॒ग्निः॑ । स्वे॒न॑ । ए॒व॑ । ए॒नम्॑ ।
छन्दा॑सा । समि॑ति । अ॒र्धय॑ति । अ॒ग्निः॑ । पु॒रा॑ । भव॑ति । अ॒ग्निम्॑ ।
मथि॑त्वा । प्रे॑ति । ह॒रति॑ । तौ । सं॒भव॑न्ताविति॑ सं - भव॑न्तौ ।
यज॑मानम् । अ॒भि । समि॑ति । भव॑तः । भव॑तम् । नः॑ । सम॑नसाविति॑
स - मन॑सौ । इति॑ । आ॒ह॑ । शान्त्यै॑ ॥ प्र॒हृत्ये॑ति प्र-हृत्य॑ । जु॒होति॑ ।
जा॒ताय॑ । ए॒व॑ । अ॒स्मै ॥ अ॒न्नम्॑ । अ॒पीति॑ () । द॒धाति॑ । आ॒ज्ये॑न ।
जु॒होति॑ । ए॒तत् । वै । अ॒ग्नेः॑ । प्रि॒यम् । धाम॑ । यत् । आ॒ज्यम्॑ ।
प्रि॒येण॑ । ए॒व॑ । ए॒नम्॑ । धाम्ना॑ ॥ समि॑ति । अ॒र्धय॑ति । अथो॑ इति॑ ।
तेज॑सा । 31 (68)

(यज॑मान-मा॒ह॑ वृष॑णौ-जा॒तायानु॑ ब्रू॒ह्या-प्य॑ -ष्टद॑श च) (A5)

6.3.6.1

इ॒षे त्वे॑ति॑ ब॒र्हि॒रा द॑त्त इ॒च्छत॑ इ॒व ह्ये॑ष यो यज॑त उप॒वीर॑सीत्याहोप
ह्ये॒नाना॑करोत्युपो॑ दे॒वान् दै॒वीर्वि॑शः प्रागु॒रित्या॑ह दै॒वीर्ह्ये॑ता वि॒शः
सती॑र्दे॒वानु॑पयन्ति॑ व॒ह्नीरु॑शिज इत्या॑ह॒र्त्विजो॑ वै व॒ह्य उ॑शिज-

स्तस्मा॑दे॒वमा॑ह॒ बृ॒हस्प॑ते॒ धार॑या॒ वसू॑नीत्या- [] 32

6.3.6.1 - Padam

इ॒षे । त्वा॑ । इति॑ । ब॒र्हिः॑ । एति॑ । द॒त्ते॑ । इ॒च्छते॑ ॥ इ॒व । हि॑ ।
ए॒षः । यः॑ । यज॑ते । उ॒पवी॑रित्युप - वीः॑ । अ॒सि॑ । इति॑ । आ॒ह ।
उ॒पेति॑ । हि॑ । ए॒नान् । आ॒करो॑तीत्या - क॒रोति॑ । उ॒पो इति॑ । दे॒वान् ।
दै॒वीः॑ । वि॒शः॑ । प्रेति॑ । अ॒गुः॑ । इति॑ । आ॒ह । दै॒वीः॑ । हि॑ । ए॒ताः ।
वि॒शः॑ । स॒तीः॑ । दे॒वान् । उ॒पय॑न्तीत्युप - य॒न्ति॑ । व॒ह्नीः॑ । उ॒शिजः॑ ।
इति॑ । आ॒ह । ऋ॒त्विजः॑ । वै । व॒ह्यः॑ । उ॒शिजः॑ । तस्मा॑त् । ए॒वम् ।
आ॒ह । बृ॒हस्प॑ते । धा॒रय॑ । वसू॑नि । इति॑ । 32 (50)

6.3.6.2

-ह॒ ब्र॒ह्म॒ वै दे॒वानां॑ बृ॒हस्प॑ति॒ ब्र॒ह्मणै॑वास्मै॒ पशू॑नव॒ रुन्धे॑ ह॒व्या ते॑
स्व॒दन्ता॑मित्याह॒ स्व॒दय॑त्ये॒वैना॑न् दे॒व त्व॑ष्ट॒र्वसु॑ र॒ण्वेत्या॑ह॒ त्व॒ष्टा वै
पशू॑नां॒ मिथु॑नानां॒ रूप॑कृद् रूप॒मेव॑ प॒शुषु॑ दधाति॒ रेव॑ती

र॒म॒ध्व॒मि॒त्या॒ह॒ प॒श॒वो॑ वै॒ रे॒वतीः॒॑ प॒शू॒ने॒वा॒स्मै॑ र॒म॒य॒ति॑ दे॒व॒स्य॑ त्वा
स॒वि॒तुः॑ प्र॒स॒व॒ इति॑- [] 33

6.3.6.2 - Padam

आ॒ह॒ । ब्र॒ह्म॑ । वै॒ । दे॒वा॒ना॒म् । बृ॒ह॒स्प॒तिः॑ । ब्र॒ह्म॒णा॑ । ए॒व॒ । अ॒स्मै॑ ।
प॒शू॒न् । अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे॑ । ह॒व्या॑ । ते॒ । स्व॒द॒न्ता॒म् । इति॑ । आ॒ह॒ ।
स्व॒द॒य॒ति॑ । ए॒व॒ । ए॒ना॒न् । दे॒व॑ । त्व॒ष्टः॑ । व॒सु॑ । र॒ण्व॑ । इति॑ । आ॒ह॒ ।
त्व॒ष्टा॑ । वै॒ । प॒शू॒ना॒म् । मि॒थु॒ना॒ना॒म् । रू॒प॒कृ॒दि॒ति॑ रू॒प - कृ॒त् ।
रू॒प॒म् । ए॒व॒ । प॒शु॑षु । द॒धा॒ति॑ । रे॒वतीः॑ । र॒म॒ध्व॒म् । इति॑ । आ॒ह॒ ।
प॒श॒वः॑ । वै॒ । रे॒वतीः॑ । प॒शू॒न् । ए॒व॒ । अ॒स्मै॑ । र॒म॒य॒ति॑ । दे॒व॒स्य॑ ।
त्वा॑ । स॒वि॒तुः॑ । प्र॒स॒व॒ इति॑ प्र - स॒वे॑ । इति॑ । 33 (50)

6.3.6.3

र॒श॒ना॒मा॑ द॒त्ते॑ प्र॒सू॒त्या॑ अ॒श्वि॒नो॑र्बा॒हु॒भ्या॑-मि॒त्या॒हा॒श्वि॒नो॑ हि
दे॒वा॒ना॒म॒ध्व॒र्यू॑ आ॒स्तां॑ पू॒ष्णो॑ ह॒स्ता॒भ्या॑मि॒त्या॒ह॒ य॒त्या॑ ऋ॒त॒स्य॑ त्वा
दे॒व॒ह॒विः॑ पा॒शे॒नाऽऽ* र॒भ॒ इत्या॑ह स॒त्यं॑ वा॒ ऋ॒त॑ꣳ स॒त्ये॒नै॒वै॒न॒मृ॒ते॒ना॑

ऽऽ*रभते ऽक्ष्णया परि हरति वध्यं हि प्रत्यञ्चं प्रति मुञ्चन्ति
व्यावृत्त्यै धर्षा मानुषानिति नि युनक्ति धृत्या अद्भ्य- [] 34

6.3.6.3 - Padam

रशनाम् । एति । दत्ते । प्रसूत्या इति प्र - सूत्यै । अश्विनौः ।
बाहुभ्यामिति बाहु-भ्याम् । इति । आह । अश्विनौ । हि । देवानाम् ।
अध्वर्यु इति । आस्ताम् । पूष्णः । हस्ताभ्याम् । इति । आह ।
यत्यै । ऋतस्य । त्वा । देवहविरिति देव - हविः । पाशेन । एति ।
रभे । इति । आह । सत्यम् । वै । ऋतम् । सत्येन । एव । एनम् ।
ऋतेन । एति । रभते । अक्ष्णया । परीति । हरति । वध्यम् । हि ।
प्रत्यञ्चम् । प्रतिमुञ्चन्तीति प्रति - मुञ्चन्ति । व्यावृत्त्या इति
वि - आवृत्त्यै । धर्ष । मानुषान् । इति । नीति । युनक्ति । धृत्यै ।
अद्भ्य इत्यत् - भ्यः । 34 (50)

6.3.6.4

स्त्वौषधीभ्यः प्रोक्षामीत्याहाद्भ्यो ह्येष ओषधीभ्यः संभवति
यत् पशुरपां पेरुरसीत्याह्येष ह्यपां पाता यो मेधायाऽऽ* रभ्यते

स्वा॒त्तं॑ चि॒त् स॒दे॒वꣳ ह॒व्य॑मा॒पो दे॒वीः स्व॑द॒तै॒नमि॒त्याह॑
 स्व॒द॒य॒त्ये॒वैन॑-मु॒परि॑ष्ठात् प्रो॒क्ष॒त्यु॒परि॑ष्ठा॒दे॒वैनं॑ मे॒ध्यं॑ करोति
 पा॒य॒य॒त्यन्त॑रत ए॒वैनं॑ () मे॒ध्यं॑ करोत्य॒धस्ता॑दु॒पोक्ष॑ति॒ सर्व॑त
 ए॒वैनं॑ मे॒ध्यं॑ करोति । 35

6.3.6.4 - Padam

त्वा । ओष॑धी॒भ्य इ॒त्योष॑धि - भ्यः । प्रेति॑ । उ॒क्षामि॑ । इति॑ । आ॒ह ।
 अ॒द्भ्य इ॒त्यत् - भ्यः । हि । ए॒षः । ओष॑धी॒भ्य इ॒त्योष॑धि - भ्यः ।
 सं॒भ॒व॒तीति॑ सं - भ॒वति॑ । यत् । प॒शुः । अ॒पाम् । पे॒रुः । अ॒सि ।
 इति॑ । आ॒ह । ए॒षः । हि । अ॒पाम् । पा॒ता । यः । मे॒धाय॑ । आ॒र॒भ्यत॑
 इ॒त्या-र॑भ्यते॑ । स्वा॒त्तम् । चि॒त् । स॒दे॒वमि॒ति स - दे॒वम् । ह॒व्यम् ।
 आ॒पः । दे॒वीः । स्व॑द॒त । ए॒नम् । इति॑ । आ॒ह । स्व॑द॒यति॑ । ए॒व ।
 ए॒नम् । उ॒परि॑ष्ठात् । प्रेति॑ । उ॒क्षति॑ । उ॒परि॑ष्ठात् । ए॒व । ए॒नम् ।
 मे॒ध्यम्॑ । करोति॑ । पा॒य॒यति॑ । अ॒न्त॒रतः॑ । ए॒व । ए॒नम् () । मे॒ध्यम्॑ ।
 करोति॑ । अ॒धस्ता॑त् । उ॒पेति॑ । उ॒क्षति॑ । सर्व॑तः । ए॒व । ए॒नम् ।
 मे॒ध्यम्॑ । करोति॑ । 35 (60)

(वसूनीति-प्रसव इत्य-द्भ्यां-ऽन्तरत एवैनं - दशं च) (A6)

6.3.7.1

अग्निना वै होत्रा देवा असुरा-नभ्यभव-न्नग्नये समिध्यमानायानु
 ब्रूहीत्याह भ्रातृव्याभिभूत्यै सप्तदश सामिधेनीरन्वाह सप्तदशः
 प्रजापतिः प्रजापतेराप्त्यै सप्तदशान्वाह द्वादश मासाः पञ्चर्तवः स
 सँवथ्सरः सँवथ्सरं प्रजा अनु प्रजायन्ते प्रजानां प्रजननाय
 देवा वै सामिधेनीरनूच्य यज्ञं नान्वपश्यन्थ् स
 प्रजापति-स्तूष्णीमाघार- [] 36

6.3.7.1 - Padam

अग्निना । वै । होत्रा । देवाः । असुरान् । अभीति । अभवन् ।
 अग्नये । समिध्यमानायेति सं - इध्यमानाय । अन्विति । ब्रूहि ।
 इति । आह । भ्रातृव्याभिभूत्या इति भ्रातृव्य-अभिभूत्यै । सप्तदशेति
 सप्त - दश । सामिधेनीरिति सां-इधेनीः । अन्विति । आह ।
 सप्तदश इति सप्त - दशः । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः ।
 प्रजापतेरिति प्रजा - पतेः । आप्त्यै । सप्तदशेति सप्त - दश ।

अ॒न्वि॒ति॑ । आ॒ह॒ । द्वा॒द॒श॑ । मा॒साः॑ । प॒ञ्च॑ । ऋ॒त॒वः॑ । सः॑ ।
सँ॒व॒थ्स॒र इति॑ सं – व॒थ्स॒रः । सँ॒व॒थ्स॒रमि॒ति सं – व॒थ्स॒रम् । प्र॒जा
इति॑ प्र – जाः॑ । अनु॑ । प्रेति॑ । जा॒य॒न्ते॑ । प्र॒जा॒नामि॒ति प्र-जा॒नाम्॑ ।
प्र॒ज॒न॒नाये॑ति प्र-ज॒न॒नाय॑ । दे॒वाः । वै । सा॒मि॒धे॒नीरि॑ति सां-इ॒धे॒नीः ।
अ॒नू॒च्ये॒त्यनु॑ – उ॒च्य॑ । य॒ज्ञम् । न । अ॒न्वि॒ति॑ । अ॒प॒श्य॒न् । सः॑ ।
प्र॒जा॒प॒तिरि॑ति प्र॒जा-प॒तिः॑ । तू॒ष्णी॑म् । आ॒घा॒रमि॒त्या-घा॒रम्॑ । 36 (50)

6.3.7.2

-मा ऽघा॒रय॑त् ततो॑ वै दे॒वा य॒ज्ञम॒न्वप॑श्यन् यत् तू॒ष्णी-मा॒घा॒र-
मा॒घा॒रय॑ति य॒ज्ञस्या॒नु॒ख्या॒त्या अ॒सुरे॑षु वै य॒ज्ञ आ॑सीत् तं
दे॒वास्तू॒ष्णीꣳ हो॒मे॒नावृ॑ञ्जत यत् तू॒ष्णी-मा॒घा॒र-मा॒घा॒रय॑ति
भ्रा॒तृ॒व्यस्यै॑व तद् य॒ज्ञं वृ॑द्धे परि॒धी॒न्थ् सं मा॒र्षि॑ पु॒ना॒त्ये॒वै॒नान् त्रि॒स्त्रिः
सं मा॒र्षि॑ त्र्या॒वृ॒द्धि य॒ज्ञोऽथो॑ रक्ष॒साम॑प॒हत्यै॑ द्वा॒द॒श सं प॑द्यन्ते
द्वा॒द॒श- [] 37

6.3.7.2 - Padam

ए॒ति॑ । अ॒घा॒र॒य॒त् । त॒तः॑ । वै । दे॒वाः॑ । य॒ज्ञ॒म् । अ॒न्वि॒ति॑ । अ॒प॒श्य॒न् ।
यत् । तू॒ष्णी॑म् । आ॒घा॒र॒मि॒त्या॑ ॥ – घा॒र॒म् । आ॒घा॒र॒य॒ती॒त्या॑ ॥ – घा॒र॒य॒ति॑ ।
य॒ज्ञ॒स्य॑ । अ॒नु॒ख्या॒त्या॑ इ॒त्य॒नु॑ – ख्या॒त्यै॑ । अ॒सु॒रेषु॑ । वै । य॒ज्ञः॑ ।
आ॒सी॒त् । त॒म् । दे॒वाः॑ । तू॒ष्णी॑ ॥ हो॒मे॒ने॒ति॑ तू॒ष्णी॑म् – हो॒मे॒न॑ । अ॒वृ॒ञ्ज॒त॑ ।
यत् । तू॒ष्णी॑म् । आ॒घा॒र॒मि॒त्या॑ ॥ – घा॒र॒म् । आ॒घा॒र॒य॒ती॒त्या॑ ॥ – घा॒र॒य॒ति॑ ।
भ्रा॒तृ॒व्य॒स्य॑ । ए॒व । त॒त् । य॒ज्ञ॒म् । वृ॒द्धे॑ । प॒रि॒धी॒नि॒ति॑ प॒रि॑ – धी॒न् ।
स॒मि॒ति॑ । मा॒र्ष्टि॑ । पु॒ना॒ति॑ । ए॒व । ए॒नान्॑ । त्रि॒स्त्रि॒रि॒ति॑ त्रिः – त्रिः॑ ।
स॒मि॒ति॑ । मा॒र्ष्टि॑ । त्र्या॒वृ॒दि॒ति॑ त्रि॑ – आ॒वृ॒त् । हि॑ । य॒ज्ञः॑ । अ॒थो॒ इति॑ ।
र॒क्ष॒साम्॑ । अ॒प॒ह॒त्या॑ इ॒त्य॒प॑ – ह॒त्यै॑ । द्वा॒द॒श॑ । स॒मि॒ति॑ । प॒द्य॒न्ते॑ ।
द्वा॒द॒श॑ । 37 (50)

6.3.7.3

मा॒साः॑ सँ॒व॒थ्स॒रः॑ सँ॒व॒थ्स॒र॒मे॒व॑ प्री॒णा॒त्य॒थो॑ सँ॒व॒थ्स॒र॒मे॒वा॒स्मा॑
उ॒प॑ द॒धा॒ति॑ सु॒व॒र्ग॒स्य॑ लो॒क॒स्य॑ स॒म॒ष्ट्यै॑ शि॒रो॒ वा॑ ए॒तद् य॒ज्ञ॒स्य॑
यदा॒घा॒रो॑ऽग्निः॑ सर्वा॑ दे॒वता॑ यदा॒घा॒र॒मा॒घा॒र॒य॒ति॑ शी॒र्ष॒त॑ ए॒व य॒ज्ञ॒स्य॑

य॒ज॒मा॒नः॑ सर्वा॑ दे॒वता॑ अ॒व रु॒न्धे॑ शि॒रो वा॑ ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑ यदा॒घार॑
आ॒त्मा प॒शुरा॑घार॒माघार्य॑ प॒शुं॑ स॒मन॑क्त्या॒त्मन्ने॒व य॒ज्ञस्य॑ – [] 38

6.3.7.3 - Padam

मा॒साः॑ । सँ॒व॒थ्स॒र इति॑ सं-व॒थ्स॒रः । सँ॒व॒थ्स॒रमि॒ति सं-व॒थ्स॒रम् ।
ए॒व । प्री॒णाति॑ । अ॒थो इति॑ । सँ॒व॒थ्स॒रमि॒ति सं - व॒थ्स॒रम् । ए॒व ।
अ॒स्मै । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । सु॒वर्ग॑स्येति॒ सुवः॑ - ग॒स्य । लो॒कस्य॑ ।
स॒म॒ष्ट्या इति॑ सं - अ॒ष्ट्यै । शि॒रः । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् ।
आ॒घार॑ इत्या॒ - घा॒रः । अ॒ग्निः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । यत् ।
आ॒घार॑मि॒त्या-घा॒रम् । आ॒घार॑यतीत्या॒-घा॒रयति॑ । शी॒र्ष॒तः । ए॒व ।
य॒ज्ञस्य॑ । य॒ज॒मा॒नः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । शि॒रः । वै ।
ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । आ॒घार॑ इत्या॒ - घा॒रः । आ॒त्मा । प॒शुः ।
आ॒घार॑मि॒त्या - घा॒रम् । आ॒घार्ये॑त्या॒ - घा॒र्य । प॒शुम् । स॒मि॒ति ।
अ॒नक्ति॑ । आ॒त्मन् । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । 38 (50)

6.3.7.4

शिरः॑ प्रति॑ दधाति॑ सं॑ ते॑ प्रा॒णो वा॒युना॑ गच्छतामि॒त्याह॑ वा॒युदे॒वत्यो॑ वै
 प्रा॒णो वा॒यावे॒वास्य॑ प्रा॒णं जु॒होति॑ सं॑ य॒जत्रै॑रङ्गानि॑ सं
 य॒ज्ञप॑तिराशिषेत्याह॑ य॒ज्ञप॑तिमे॒वास्याऽऽ*शिषं॑ गमयति॑ विश्व॒रूपो॑
 वै त्वाष्ट्र॑ उपरि॒ष्टात् प॒शुम॑भ्यवमीत् तस्मा॑-दुपरि॒ष्टात् प॒शोर्नाव॑ द्यन्ति
 यदुपरि॒ष्टात् प॒शुं सम॑नक्ति॒ मेध्यमे॒वै- [] 39

6.3.7.4 - Padam

शिरः॑ । प्र॒तीति॑ । द॒धाति॑ । स॒मिति॑ । ते॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः ।
 वा॒युना॑ । गच्छता॑म् । इति॑ । आ॒ह । वा॒युदे॒वत्य इति॑ वा॒यु-दे॒वत्यः॑ ।
 वै । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । वा॒यौ । ए॒व । अ॒स्य । प्रा॒णमिति॑
 प्र - अ॒नम् । जु॒होति॑ । स॒मिति॑ । य॒जत्रैः॑ । अ॒ङ्गानि॑ । स॒मिति॑ ।
 य॒ज्ञप॑तिरिति॑ य॒ज्ञ - प॒तिः॑ । आ॒शिषे॒त्या - शिषा॑ । इति॑ । आ॒ह ।
 य॒ज्ञप॑तिमिति॑ य॒ज्ञ - प॒तिम् । ए॒व । अ॒स्य । आ॒शिषमि॒त्या-शिषम्॑ ।
 गम॑यति । विश्व॒रूप इति॑ विश्व - रूपः॑ । वै । त्वाष्ट्रः॑ ।
 उपरि॒ष्टात् । प॒शुम् । अ॒भीति॑ । अ॒वमीत्॑ । तस्मा॑त् । उपरि॒ष्टात् ।

प॒शोः॑ । न॒ । अ॒वे॒ति॑ । द्य॒न्ति॑ । यत् । उ॒परि॑ष्ठात् । प॒शुम् ।
स॒म॒न॒क्ती॑ति॒ सं – अ॒न॒क्ति॑ । मे॒ध्यम्॑ । ए॒व । 39 (50)

6.3.7.5

–नं॑ क॒रोत्यृ॒त्विजो॑ वृ॒णीते॑ छ॒न्दा॑स्ये॒व वृ॒णीते॑ स॒प्त वृ॒णीते॑ स॒प्त
ग्रा॒म्याः प॒शवः॑ स॒प्ताऽऽ*र॒ण्याः स॒प्त छ॒न्दा॑स्यु॒भय॑स्या॒ वरु॑द्ध्य॒या
ए॒काद॑श प्र॒याजा॑न् य॒जति॑ द॒श वै प॒शोः प्रा॒णा आ॒त्मैका॑द॒शो
या॒वा॒ने॒व प॒शुस्तं॑ प्र य॒जति॑ व॒पामे॒कः परि॑ शय॒ आ॒त्मैवा॑ऽऽ*त्मानं॑ परि॒
शये॑ व॒ज्रो वै स्व॑धि॒तिर्व॒ज्रो यूप॑श॒कलो॑ घृ॒तं ख॒लु वै () दे॒वा व॒ज्रं
कृ॒त्वा सोम॑म॒घ्नन् घृ॒तेना॑क्तौ प॒शुं त्रा॒येथा॑मित्या॒ह व॒ज्रेणै॒वैनं॑ व॒शो
कृ॒त्वाऽऽल॑भते । 40

6.3.7.5 - Padam

ए॒नम् । क॒रो॒ति॑ । ऋ॒त्वि॒जः॑ । वृ॒णी॒ते॑ । छ॒न्दा॑सि॒ ए॒व । वृ॒णी॒ते॑ ।
स॒प्त । वृ॒णी॒ते॑ । स॒प्त । ग्रा॒म्याः॑ । प॒शवः॑ । स॒प्त । आ॒र॒ण्याः॑ ।
स॒प्त । छ॒न्दा॑सि॒ उ॒भय॑स्य । अ॒वरु॑द्ध्य॒या इत्य॑व – रु॒द्ध्यै॑ ।
ए॒काद॑श । प्र॒याजा॑निति॒ प्र – या॑जा॒न् । य॒जति॑ । द॒श । वै । प॒शोः॑ ।

प्रा॒णा इति॑ प्र-अ॒नाः । आ॒त्मा । ए॒काद॑शः । या॒वान् । ए॒व । प॒शुः ।
तम् । प्रेति॑ । य॒जति॑ । व॒पाम् । ए॒कः । प॒रीति॑ । श॒ये । आ॒त्मा ।
ए॒व । आ॒त्मान॑म् । प॒रीति॑ । श॒ये । व॒ज्रः । वै । स्व॒धिति॑रिति॒
स्व - धि॒तिः । व॒ज्रः । यू॒पश॑कल इति॑ यू॒प - श॑कलः ।
घृ॒तम् । ख॒लु । वै () । दे॒वाः । व॒ज्रम् । कृ॒त्वा । सोम॑म् ।
अ॒घ्नन् । घृ॒तेन॑ । अ॒क्तौ । प॒शुम् । त्रा॒येथा॑म् । इति॑ । आ॒ह ।
व॒ज्रेण॑ । ए॒व । ए॒नम् । व॒शे । कृ॒त्वा । ए॒ति । ल॒भते॑ । 40 (68)

(आ॒घारं - प॒द्यन्ते॑ द्वा॒दशा - ऽऽत्म॑न्ने॒व य॒ज्ञस्य॑ - मे॒ध्यमे॒व - ख॒लु
वा - अ॒ष्टाद॑श च) (A7)

6.3.8.1

पर्य॑ग्नि॒ करोति॑ सर्व॒हुत॑मे॒वैनं॑ करोत्य-स्क॒न्दाया॑-स्क॒न्नं॒ हि तद् यद्
धु॒तस्य॑ स्क॒न्दति॒ त्रिः पर्य॑ग्नि॒ करोति॑ त्र्या॒वृद्धि॑ य॒ज्ञोऽथो॑
रक्ष॑साम॒पहत्यै॑ ब्रह्म॒वादि॑नो॒ वद॑न्त्यन्वा॒रभ्यः॑ प॒शू(३)र्ना॑न्वा॒रभ्या(३)
इति॑ मृ॒त्यवे॒ वा ए॒ष नी॑यते॒ यत् प॒शुस्तं॑ यदन्वा॒रभेत॑ प्र॒मायु॑को
य॒जमानः॑ स्या॒दथो॑ ख॒ल्वाहुः॑ सु॒वर्गा॑य॒ वा ए॒ष लो॒काय॑

नीयते यत्- [] 41

6.3.8.1 - Padam

पर्य॑ग्नीति॑ परि॑ - अ॒ग्नि॑ । क॒रोति॑ । सर्व॑हु॒तमि॑ति॒ सर्व॑-हु॒तम्॑ ॥ ए॒व ।
ए॒नम् । क॒रोति॑ । अ॒स्कन्दा॑य । अ॒स्कन्न॑म् । हि॑ । तत् । यत् ।
हु॒तस्य॑ । स्क॒न्दति॑ । त्रिः॑ । पर्य॑ग्नीति॑ परि॑ - अ॒ग्नि॑ । क॒रोति॑ ।
त्र्या॑वृ॒दिति॑ त्रि॑ - आ॒वृत् । हि॑ । य॒ज्ञः । अथो॑ इति॑ । र॒क्षसाम् ।
अ॒पह॑त्या इत्य॑प - ह॒त्यै । ब्र॒ह्मवा॑दि॒न इति॑ ब्र॒ह्म-वा॑दि॒नः । व॒दन्ति॑ ।
अ॒न्वार॑भ्य इत्य॑नु - आ॒रभ्यः॑ । प॒शू(३)ः॑ । न । अ॒न्वार॑भ्या(३) इत्य॑नु
-आ॒रभ्या(३)ः॑ । इति॑ । मृ॒त्यवै॑ ॥ वै । ए॒षः । नी॒यते॑ । यत् । प॒शुः ।
तम् । यत् । अ॒न्वार॑भेतेत्य॑नु-आ॒रभे॑त । प्र॒मायु॑क इति॑ प्र-मा॒यु॒कः ।
य॒ज॑मानः । स्यात् । अथो॑ इति॑ । ख॒लु । आ॒हुः ।
सु॒वर्गा॑येति॑ सु॒वः - गा॒य । वै । ए॒षः । लो॒काय॑ । नी॒यते॑ ।

यत् । 41 (50)

6.3.8.2

पशुरिति यन्नान्वारभेत सुवर्गाल्लोकाद् यजमानो हीयेत
वपाश्रपणीभ्या-मन्वारभते तन्नेवान्वारब्धं नेवानन्वारब्धमुप प्रेष्य
होतर्हव्या देवेभ्य इत्याहेषित् हि कर्म क्रियते रेवतीर्यज्ञपतिं
प्रियधा ऽऽविशतेत्याह यथायजुरेवैतदग्निना पुरस्तादेति रक्षसामपहत्यै
पृथिव्याः संपृचः पाहीति बर्हि- [] 42

6.3.8.2 - Padam

पशुः । इति । यत् । न । अन्वारभेतेत्यनु – आरभेत । सुवर्गादिति
सुवः – गात् । लोकात् । यजमानः । हीयेत । वपाश्रपणीभ्यामिति
वपा – श्रपणीभ्याम् । अन्वारभत इत्यनु-आरभते । तत् । न । इव ।
अन्वारब्धमित्यनु-आरब्धम् । न । इव । अन्वारब्धमित्यनु-आरब्धम् ।
उप । प्रेति । इष्य । होतः । हव्या । देवेभ्यः । इति । आह । इषितम् ।
हि । कर्म । क्रियते । रेवतीः । यज्ञपतिमिति यज्ञ – पतिम् ।
प्रियधेति प्रिय – धा । एति । विशत । इति । आह । यथायजुरिति
यथा – यजुः । एव । एतत् । अग्निना । पुरस्तात् । एति । रक्षसाम् ।

अप॑हत्या॑ इत्यप॑ – ह॒त्यै॑ । पृ॒थिव्याः॑ । संपृ॑च इति॑ सं – पृ॒चः॑ ।

पा॒हि॑ । इति॑ । ब॒र्हिः॑ । 42 (50)

6.3.8.3

–रु॒पास्य॑त्य–स्क॒न्दाया॑–स्क॒न्नम्॑ ॥ हि॑ तद् यद् ब॒र्हिषि॑ स्क॒न्दत्यथो॑
ब॒र्हिष॑दमे॒वैनं॑ करोति॑ परा॒डा॑ वर्तते॑ऽध्व॒र्युः॑ प॒शोः॑ सं॒ज्ञप्य॑मानात्
प॒शुभ्य॑ ए॒व तन्नि॑ हु॒त आ॒त्मनो॑ऽना॒व्रस्काय॑ गच्छति॑ श्रियं॑ प्र
प॒शूना॑प्नोति॑ य ए॒वं वे॑द प॒श्चाल्लो॑का वा ए॒षा प्रा॑च्यु॒दानी॑यते॒ यत्
पत्नी॑ नमस्त आ॒ताने॑त्याहाऽऽ*दि॒त्यस्य॑ वै र॒श्मय॑– [] 43

6.3.8.3 - Padam

उपे॑ति । अ॒स्यति॑ । अ॒स्क॒न्दाय॑ । अ॒स्क॒न्नम्॑ । हि॑ । तत् । यत् ।
ब॒र्हिषि॑ । स्क॒न्दति॑ । अथो॑ इति॑ । ब॒र्हिष॑दमि॒ति ब॒र्हि॑ – स॒दम्॑ ।
ए॒व । ए॒नम्॑ । क॒रोति॑ । परा॒ङ् । ए॒ति॑ । वर्त॑ते । अ॒ध्व॒र्युः॑ । प॒शोः॑ ।
सं॒ज्ञप्य॑मा॒नादि॑ति सं – ज्ञ॒प्यमा॑नात् । प॒शुभ्य॑ इति॑ प॒शु – भ्यः॑ ।
ए॒व । तत् । नी॑ति । हु॒ते॑ । आ॒त्मनः॑ । अ॒ना॒व्रस्का॑येत्यना॒व्रस्का॑य ।
गच्छ॑ति । श्रि॒यम्॑ । प्रे॑ति । प॒शून् । आ॒प्नो॑ति । यः । ए॒वम्॑ । वे॑द ।

पश्चाल्लोकेति पश्चात् - लोका । वै । एषा । प्राची । उदानीयत्
 इत्युत् - आनीयते । यत् । पत्नी । नमः । ते । आतानेत्या - तान ।
 इति । आह । आदित्यस्य । वै । रश्मयः । 43 (50)

6.3.8.4

आतानास्तेभ्य एव नमस्करोत्यनर्वा प्रेहीत्याह भ्रातृव्यो वा अर्वा
 भ्रातृव्यापनुत्त्यै घृतस्य कुल्यामनु सह प्रजया सह
 रायस्पोषेणे-त्याहा ऽऽ*शिषमेवैतामा शास्त आपो देवीः
 शुद्धायुव इत्याह यथायजुरेवैतत् । 44

6.3.8.4 - Padam

आताना इत्या - तानाः । तेभ्यः । एव । नमः । करोति । अनर्वा ।
 प्रेति । इहि । इति । आह । भ्रातृव्यः । वै । अर्वा । भ्रातृव्यापनुत्त्या
 इति भ्रातृव्य - अपनुत्त्यै । घृतस्य । कुल्याम् । अन्विति । सह ।
 प्रजयेति प्र - जया । सह । रायः । पोषेण । इति । आह ।
 आशिषमित्या - शिषम् । एव । एताम् । एति । शास्ते । आपः ।
 देवीः । शुद्धायुव इति शुद्ध - युवः । इति । आह ।

यथायजुरिति यथा – यजुः । एव । एतत् । 44 (37)

(लोकाय नीयते यद् – बर्ही – रश्मयः – सप्तत्रिंशच्च) (A8)

6.3.9.1

पशोर्वा आलब्धस्य प्राणाञ्छुगृच्छति वाक् आ प्यायतां प्राणस्त आ
 प्यायतामित्याह प्राणेभ्य एवास्य शुचं शमयति सा प्राणेभ्योऽधि
 पृथिवीं शुक् प्र विशति शमहोभ्यामिति नि नयत्यहोरात्राभ्यामेव
 पृथिव्यै शुचं शमयत्योषधे त्रायस्वैनं स्वधिते मैनं
 हिंसीरित्याह वर्जो वै स्वधितिः- [] 45

6.3.9.1 - Padam

पशोः । वै । आलब्धस्येत्या – लब्धस्य । प्राणानिति प्र – अनान् ।
 शुक् । ऋच्छति । वाक् । ते । एति । प्यायताम् । प्राण इति
 प्र – अनः । ते । एति । प्यायताम् । इति । आह । प्राणेभ्य इति
 प्र – अनेभ्यः । एव । अस्य । शुचम् । शमयति । सा ।
 प्राणेभ्य इति प्र – अनेभ्यः । अधीति । पृथिवीम् । शुक् । प्रेति ।
 विशति । शम् । अहोभ्यामित्यहः – भ्याम् । इति । नीति । नयति ।

अ॒हो॒रा॒त्रा॒भ्या॒मित्य॑हः-रा॒त्रा॒भ्या॒म् । ए॒व । पृ॒थि॒व्यै ॥ शु॒च॒म् । श॒म॒य॒ति ।
 ओ॒ष॒धे । त्रा॒य॒स्व । ए॒न॒म् । स्व॒धि॒त इति॑ स्व - धि॒ते । मा । ए॒न॒म् ।
 हि॒॒सीः । इति॑ । आ॒ह । व॒ज्रः । वै ।
 स्व॒धि॒ति॒रिति॑ स्व-धि॒तिः । 45 (50)

6.3.9.2

शा॒न्त्यै॑ पा॒र्श॒त आ च्छ॑यति मध्यतो हि म॒नु॒ष्या॑ आ च्छ॑यन्ति
 ति॒र॒श्री॒न॒मा च्छ॑यत्य॒नू॒ची॒न॒म् हि म॒नु॒ष्या॑ आ॒च्छ॑यन्ति व्या॒वृ॒त्यै रक्ष॑सां
 भा॒गो॒ऽसी॑ति स्थवि॒मतो ब॒र्हि॒र॒त्वा॒ऽपा॒स्य॒त्य॒स्नै॒व रक्षा॑सि॒ नि॒र॒व॒द॒य॒त
 इ॒द॒म॒ह॒ रक्षो॑ऽध॒मं तमो॑ न॒यामि॒ यो॒ऽस्मान् द्वेष्टि॑ यं च व॒यं द्वि॒ष्म
 इत्या॒ह द्वौ वाव॑ पु॒रु॒षौ यं चै॒व- [] 46

6.3.9.2 - Padam

शा॒न्त्यै॑ । पा॒र्श॒तः । ए॒ति । छ॑यति । म॒ध्य॒तः । हि । म॒नु॒ष्याः॑ ।
 आ॒च्छ॑यन्तीत्या-छ॑यन्ति । ति॒र॒श्री॒न॒म् । ए॒ति । छ॑यति । अ॒नू॒ची॒न॒म् ।
 हि । म॒नु॒ष्याः॑ । आ॒च्छ॑यन्तीत्या - छ॑यन्ति । व्या॒वृ॒त्या इति॑
 वि - आ॒वृ॒त्यै । रक्ष॑साम् । भा॒गः । अ॒सि । इति॑ । स्थ॒वि॒मतः ।

बर्हिः । अक्त्वा । अपेति । अस्यति । अस्ना । एव । रक्षांसि ।
 निरवदयत इति निः – अवदयते । इदम् । अहम् । रक्षः । अधमम् ।
 तमः । नयामि । यः । अस्मान् । द्वेष्टि । यम् । च । वयम् । द्विष्मः ।
 इति । आह । द्वौ । वाव । पुरुषौ । यम् । च । एव । 46 (50)

6.3.9.3

द्वेष्टि यश्चैनं द्वेष्टि तावुभावधमं तमो नयतीषे त्वेति
 वपामुत्खिदतीच्छत इव ह्येष यो यजते यदुपतृन्धाद्-रुद्रोऽस्य
 पशून् घातुकः स्याद् यन्नोपतृन्धा-दयता स्या-दन्ययोपतृणत्यन्यया
 न धृत्यै घृतेन द्यावापृथिवी प्रोण्वाथामित्याह द्यावापृथिवी एव
 रसेनानत्यच्छिन्नो- [] 47

6.3.9.3 - Padam

द्वेष्टि । यः । च । एनम् । द्वेष्टि । तौ । उभौ । अधमम् । तमः ।
 नयति । इषे । त्वा । इति । वपाम् । उदिति । खिदति । इच्छते ।
 इव । हि । एषः । यः । यजते । यत् । उपतृन्धादित्युप – तृन्धात् ।
 रुद्रः । अस्य । पशून् । घातुकः । स्यात् । यत् । न ।

उप॒तृ॒न्धा॒दित्यु॑प – तृ॒न्धा॒त् । अ॒य॒ता । स्या॒त् । अ॒न्यया॑ ॥
 उप॒तृ॒ण॒त्तीत्यु॑प – तृ॒ण॒त्ति॑ । अ॒न्यया॑ ॥ न । धृ॒त्यै ॥ घृ॒तेन॑ ।
 द्या॒वापृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा-पृ॒थि॒वी । प्रेति॑ । ऊ॒र्ण्वा॒थाम् । इति॑ । आ॒ह ।
 द्या॒वापृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा – पृ॒थि॒वी । ए॒व । र॒सेन॑ । अ॒नक्ति॑ ।
 अ॒च्छिन्नः॑ । 47 (50)

6.3.9.4

रा॒यः सु॒वीर॑ इत्या॒ह यथा॑य॒जुरे॒वैतत् क्रूर॑मि॒व वा ए॒तत् क॑रोति
 यद् व॒पा-मु॒त्खि॒द-त्यु॑र्व॒न्तरि॑क्ष-म॒न्विही॑त्या॒ह शान्त्यै॑ प्र वा
 एषो॑ऽस्मा॒ल्लो॒काच्च्य॑वते यः प॒शुं मृ॒त्यवे॑ नी॒यमा॑नम॒न्वार॑भते
 व॒पाश्र॑पणी पु॒नर॑न्वार॒भतेऽस्मि॑न्ने॒व लो॒के प्र॑ति तिष्ठ॒त्यग्नि॑ना
 पु॒रस्ता॑देति र॒क्षसा॑मप॒हत्या॑ अथो॑ दे॒वता॑ ए॒व ह॒व्येना- [] 48

6.3.9.4 - Padam

रा॒यः । सु॒वीर॑ इति॑ सु – वी॒रः । इति॑ । आ॒ह । यथा॑य॒जुरिति॑
 यथा – य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । क्रूर॑म् । इ॒व । वै । ए॒तत् । क॑रोति ।
 यत् । व॒पाम् । उ॒त्खि॒दतीत्यु॑त् – खि॒दति॑ । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम् ।

अ॒न्वि॒ति॑ । इ॒हि॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह॑ । शा॒न्त्यै॑ ॥ प्रे॒ति॑ । वै । ए॒षः॑ । अ॒स्मात् ।
लो॒कात् । च्य॒वते॑ । यः । प॒शुम् । मृ॒त्यवै॑ ॥ नी॒यमा॑नम् । अ॒न्वार॑भत
इ॒त्यनु॑ – आ॒रभ॑ते । व॒पाश्र॑पणी इति व॒पा – श्र॑पणी । पु॒नः ।
अ॒न्वार॑भत इ॒त्यनु॑ – आ॒रभ॑ते । अ॒स्मिन् । ए॒व । लो॒के । प्र॒तीति॑ ।
ति॒ष्ठति॑ । अ॒ग्नि॑ना ॥ पु॒रस्ता॑त् । ए॒ति॑ । र॒क्ष॒साम् ।
अ॒पह॑त्या इ॒त्यप॑-ह॒त्यै । अथो॑ इति । दे॒वताः॑ ॥ ए॒व । ह॒व्येन॑ । 48 (50)

6.3.9.5

– न्वे॒ति॑ ना॒न्त॒मम॑ङ्गा॒रम॑ति॒ हरे॑द् यद॒न्त॒मम॑ङ्गा॒रम॑ति॒ हरे॑द्-दे॒वता॑ अ॒ति॑
म॒न्येत॑ वा॒यो वी॒हि॑ स्तो॒काना॑मि॒त्याह॑ तस्मा॒द् वि॒भक्ताः॑ स्तो॒का अव॑
प॒द्यन्ते॑ऽग्रं वा ए॒तत् प॑शू॒नां यद् व॒पाऽग्र॑मोष॒धीनां॑ ब॒र्हि॒रग्रे॑णै॒वाग्र॑
स॒मर्ध॑यत्यथो ओष॒धीष्वे॒व प॑शून् प्र॒तिष्ठा॑पयति॒ स्वाहा॑कृ॒तीभ्यः॑

प्रेष्येत्याह- [] 49

6.3.9.5 - Padam

अ॒न्वि॒ति॑ । ए॒ति॑ । न । अ॒न्त॒मम् । अ॒ङ्गा॒रम् । अ॒तीति॑ । ह॒रेत् । यत् ।
अ॒न्त॒मम् । अ॒ङ्गा॒रम् । अ॒ति॒हरे॑दित्यति – ह॒रेत् । दे॒वताः॑ । अ॒तीति॑ ।

म॒न्ये॒त॒ । वा॒यो इति॑ । वी॒ति॑ । इ॒हि॒ । स्तो॒का॒ना॒म्॑ ॥ इति॑ । आ॒ह॒ ।
तस्मा॑त् ॥ वि॒भक्ता॑ इति॑ वि – भ॒क्ताः॑ । स्तो॒काः॑ । अ॒वेति॑ । प॒द्यन्ते॑ ।
अ॒ग्रम्॑ ॥ वै । ए॒तत् । प॒शूना॑म् । यत् । व॒पा । अ॒ग्रम्॑ ॥ ओ॒षधी॑नाम् ।
ब॒र्हिः॑ । अ॒ग्रेण॑ । ए॒व । अ॒ग्रम्॑ । स॒मिति॑ । अ॒र्धय॑ति । अथो॑ इति॑ ।
ओ॒षधी॑षु । ए॒व । प॒शून् । प्र॒तीति॑ । स्था॒पय॑ति । स्वाहा॑कृ॒तीभ्य॑ इति॑
स्वाहा॑कृ॒ति – भ्यः॑ । प्रेति॑ । इ॒ष्य॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । 49 (50)

6.3.9.6

य॒ज्ञस्य॑ स॒मिष्ट्यै॑ प्रा॒णापा॑नौ वा ए॒तौ प॑शू॒नां यत्॑ पृ॒षदा॑ज्यमा॒त्मा व॒पा
पृ॒षदा॑ज्यम॒भिघार्य॑ व॒पाम॑भि॒ घार॑यत्यात्म॒न्नेव॑ प॒शूनां॑ प्रा॒णापा॑नौ द॒धाति॑
स्वाहो॑र्ध्व॒नभ॑सं॒ मारु॑तं ग॒च्छ॒तमि॒त्याहो॑र्ध्व॒नभा॑ ह॒ स्म वै मारु॑तो
दे॒वानां॑ व॒पाश्र॑पणी॒ प्र ह॑रति॒ तेनै॒वैने॒ प्र ह॑रति॒ विषू॑ची॒ प्र ह॑रति॒
तस्मा॑द् वि॒ष्वञ्चौ॑ प्रा॒णापा॑नौ । 50

6.3.9.6 - Padam

य॒ज्ञस्य॑ । स॒मिष्ट्या॑ इति॑ सं-इ॒ष्ट्यै॑ । प्रा॒णापा॑नावि॒ति प्राण॑-अ॒पानौ॑ ।
वै । ए॒तौ । प॒शूना॑म् । यत् । पृ॒षदा॑ज्यमि॒ति पृषत्॑ – आ॒ज्यम्॑ ।

आ॒त्मा । व॒पा । पृ॒षदा॑ज्यमि॒ति पृ॒षत् – आ॒ज्यम् । अ॒भिघा॑र्येत्य॒भि-
 घा॑र्य । व॒पाम् । अ॒भीति॑ । घा॒रय॑ति । आ॒त्मन् । ए॒व । प॒शूना॑म् ।
 प्रा॒णापा॑नावि॒ति प्रा॒ण – अ॒पानौ॑ । द॒धाति॑ । स्वाहा॑ ॥
 उ॒र्ध्वन॑भस॒मित्यू॑र्ध्व – न॒भस॑म् । मा॒रुत॑म् । ग॒च्छत॑म् । इति॑ । आ॒ह ।
 ऊ॒र्ध्वन॑भा इत्यू॒र्ध्व – न॒भाः । ह॒ । स्म॒ । वै । मा॒रुतः॑ । दे॒वाना॑म् ॥
 व॒पाश्र॑पणी इति॑ व॒पा – श्र॑पणी । प्रेति॑ । ह॒रति॑ । तेन॑ । ए॒व ।
 ए॒ने इति॑ । प्रेति॑ । ह॒रति॑ । वि॒षूची॑ इति॑ । प्रेति॑ । ह॒रति॑ ।
 तस्मा॑त् । वि॒ष्वञ्चौ॑ । प्रा॒णापा॑नावि॒ति प्रा॒ण – अ॒पानौ॑ । 50 (46)
 (स्व॑थि॒ति – श्रै॒वा – च्छि॑न्नो – ह॒व्येने॑ – ष्ये॒त्याह॑ –
 षट्च॑त्वारि॒ंशच्च) (A9)

6.3.10.1

प॒शुमा॑लभ्य॒ पुरो॑डाशं॒ निर्व॑पति॒ समे॑धमे॒वैन॑मा ल॒भते॑ व॒पया॑ ॥
 प्र॒चर्य॑ पुरो॒डाशे॑न प्र च॒रत्यूर्गे॑ पुरो॒डाश॑ ऊ॒र्जमे॑व प॒शूनां॑
 म॒ध्यतो॑ द॒धात्य॑थो प॒शोरे॑व छिद्र॒मपि॑ द॒धाति॑ पृ॒षदा॑ज्यस्यो॒पहत्य॑
 त्रिः पृ॒च्छति॑ शृ॒तं ह॒वी(३)ः॑ श॒मित॑रिति॒ त्रिष॑त्या हि दे॒वा योऽशृ॑तं

शृ॒त॒मा॒ह॒ स॒ ए॒न॒सा॒ प्रा॒णा॒पा॒नौ॒ वा॒ ए॒तौ॒ प॒शू॒नां॑- [] 51

6.3.10.1 - Padam

प॒शु॒म् । आ॒ल॒भ्ये॒त्या॑ - ल॒भ्य॑ । पु॒रो॒डा॒श॒म् । नि॒रि॒ति॑ । व॒प॒ति॑ ।
स॒मे॒ध॒मि॒ति॑ स - मे॒ध॒म् । ए॒व । ए॒न॒म् । ए॒ति॑ । ल॒भ॒ते॑ ।
व॒प॒या॑ । प्र॒च॒र्ये॑ति प्र-च॒र्य॑ । पु॒रो॒डा॒शे॑न । प्रे॒ति॑ । च॒र॒ति॑ । ऊ॒र्क् । वै ।
पु॒रो॒डा॒शः॑ । ऊ॒र्ज॑म् । ए॒व । प॒शू॒ना॒म् । म॒ध्य॒तः॑ । द॒धा॒ति॑ । अ॒थो॒ इति॑ ।
प॒शोः॑ । ए॒व । छि॒द्र॒म् । अ॒पी॒ति॑ । द॒धा॒ति॑ । पृ॒ष॒दा॒ज्य॒स्ये॒ति॑ पृ॒ष॒त्-
आ॒ज्य॒स्य॑ । उ॒प॒ह॒त्ये॒त्यु॒प-ह॒त्य॑ । त्रिः॑ । पृ॒च्छ॒ति॑ । शृ॒त॒म् । ह॒वी॑(३)ः ।
श॒मि॒तः॑ । इति॑ । त्रि॒ष॒त्या॑ इति॑ त्रि - स॒त्याः॑ । हि॒ । दे॒वाः॑ । यः॑ ।
अ॒शृ॒त॒म् । शृ॒त॒म् । आ॒ह॑ । सः॑ । ए॒न॒सा॑ । प्रा॒णा॒पा॒ना॒वि॒ति॑
प्रा॒ण-अ॒पा॒नौ॑ । वै । ए॒तौ॑ । प॒शू॒नां॑ । 51 (50)

6.3.10.2

यत् पृ॒ष॒दा॒ज्यं॑ प॒शोः॑ ख॒लु॒ वा॒ आ॒ल॒ब्ध॒स्य॑ हृ॒द॒य॒मा॒त्माऽभि॑ स॒मे॒ति॑
यत् पृ॒ष॒दा॒ज्ये॒न॑ हृ॒द॒य-म॒भि॒घा॒र॒य॒त्या॒त्म॒न्ने॒व॑ प॒शू॒नां॑ प्रा॒णा॒पा॒नौ॑ द॒धा॒ति॑
प॒शु॒ना॒ वै॒ दे॒वाः॑ सु॒व॒र्गं॑ लो॒क॒मा॒य॒न् तेऽम॒न्य॒न्त॑ म॒नु॒ष्या॑

नोऽन्वाभविष्यन्तीति तस्य शिरः छित्त्वा मेधं प्राक्षारयन्त्स
 प्रक्षोऽभवत् तत् प्रक्षस्य प्रक्षत्वं यत् प्लक्षशाखो-त्तरबर्हि-र्भवति
 समेधस्यैव- [] 52

6.3.10.2 - Padam

यत् । पृषदाज्यमिति पृषत् - आज्यम् । पशोः । खलु । वै ।
 आलब्धस्येत्या - लब्धस्य । हृदयम् । आत्मा । अभि । समिति ।
 एति । यत् । पृषदाज्येनेति पृषत् - आज्येन । हृदयम् ।
 अभिघारयतीत्यभि - घारयति । आत्मन् । एव । पशूनाम् ।
 प्राणापानाविति प्राण - अपानौ । दधाति । पशुना । वै । देवाः ।
 सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । आयन् । ते । अमन्यन्त ।
 मनुष्याः । नः । अन्वाभविष्यन्तीत्यनु-आभविष्यन्ति । इति । तस्य ।
 शिरः । छित्त्वा । मेधम् । प्रेति । अक्षारयन् । सः । प्रक्षः । अभवत् ।
 तत् । प्रक्षस्य । प्रक्षत्वमिति प्रक्ष - त्वम् । यत् । प्लक्षशाखेति
 प्लक्ष - शाखा । उत्तरबर्हिरित्युत्तर - बर्हिः । भवति ।
 समेधस्येति स - मेधस्य । एव । 52 (50)

6.3.10.3

प॒शो॒रव॑ द्यति॒ प॒शुं॑ वै ह्रिय॑माणं॒ रक्षा॑स्यनु॒ सच॑न्तेऽन्तरा॒ यूपं॑
 चाऽऽ*ह॑वनीयं च हरति॒ रक्ष॑सामप॒हत्यै॑ प॒शोर्वा॑ आल॒ब्धस्य॑ मनोऽप
 क्राम॑ति॒ मनो॑तायै॒ हविषो॑ऽवदी॒यमान॑स्यानु॒ ब्रू॒हीत्या॑ह॒ मन॑ ए॒वास्या॑व
 रुन्ध॑ ए॒काद॑शाव॒दानान्य॑व द्यति॒ दश॑ वै प॒शोः॑ प्रा॒णा आ॒त्मैका॑दशो
 या॒वाने॑व प॒शुस्त॑स्याव- [] 53

6.3.10.3 - Padam

प॒शोः॑ । अ॒वेति॑ । द्यति॒ । प॒शुम् । वै । ह्रिय॑माणम् । रक्षा॑सि ।
 अ॒न्विति॑ । स॒चन्ते॑ । अ॒न्तरा॑ । यूप॑म् । च । आ॒ह॒वनी॑यमित्या
 -ह॑वनीयम् । च । ह॒रति॑ । रक्ष॑साम् । अ॒प॒हत्या॑ इत्यप - ह॒त्यै ।
 प॒शोः॑ । वै । आ॒ल॒ब्धस्ये॑त्या - ल॒ब्धस्य॑ । मनः॑ । अ॒पेति॑ ।
 क्राम॑ति । मनो॑तायै । ह॒विषः॑ । अ॒व॒दी॒यमा॑नस्येत्यव - दी॒यमा॑नस्य ।
 अ॒न्विति॑ । ब्रू॒हि । इति॑ । आ॒ह । मनः॑ । ए॒व । अ॒स्य । अ॒वेति॑ ।
 रु॒न्धे । ए॒काद॑श । अ॒व॒दा॒ना॒नीत्य॑व-दा॒नानि॑ । अ॒वेति॑ । द्यति॒ । दश॑ ।
 वै । प॒शोः॑ । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः । आ॒त्मा । ए॒काद॑शः । या॒वान् ।

ए॒व । प॒शुः । तस्य॑ । अ॒वेति॑ । 53 (50)

6.3.10.4

द॒ति हृ॒दय॑स्या॒ग्रेऽव॑ द॒त्यथ॑ जि॒ह्वाया॑ अथ॒ वक्ष॑सो॒ यद्वै हृ॒दये॑नाभि॒गच्छ॑ति
तज्जि॒ह्वाया॑ वदति॒ यज्जि॒ह्वाया॑ वदति॒ तदु॒रसो॑ऽधि॒ निर्व॑दत्येतद्वै
प॒शोर्य॑थापूर्व॑ँ य॒स्यैव॑मव॒दाय॑ यथा॒काम॑-मु॒त्तरे॑षामवदति॒ यथा
पूर्व॑मेवा॒स्य प॒शोर॑वत्तं भवति॒ मध्य॑तो गु॒दस्या॑व दति॒ मध्य॑तो हि प्रा॒ण
उ॒त्तम॑स्याव दत्यु- [] 54

6.3.10.4 - Padam

द॒ति । हृ॒दय॑स्य । अ॒ग्रे॑ । अ॒वेति॑ । द॒ति । अथ॑ । जि॒ह्वायाः॑ । अथ॑ ।
वक्ष॑सः । यत् । वै । हृ॒दये॑न । अ॒भिगच्छ॑तीत्यभि - गच्छति ।
तत् । जि॒ह्वाया॑ । वदति॑ । यत् । जि॒ह्वाया॑ । वदति॑ । तत् । उ॒रसः॑ ।
अधि॑ । निरि॒ति । वदति॑ । ए॒तत् । वै । प॒शोः॑ । यथा॒पूर्व॑मिति॒
यथा - पूर्॒वम् । यस्य॑ । ए॒वम् । अ॒वदा॑येत्यव - दाय ।
यथा॒काम॑मिति॒ यथा - का॒मम् । उ॒त्तरे॑षामित्युत् - तरे॒षाम् ।
अ॒वद॑तीत्यव - दति॑ । यथा॒पूर्व॑मिति॒ यथा - पूर्॒वम् । ए॒व । अ॒स्य॑ ।

प॒शोः॑ । अ॒व॒त्त॑म् । भ॒व॒ति॑ । म॒ध्य॒तः॑ । गु॒द॒स्य॑ । अ॒वे॒ति॑ । द्य॒ति॑ ।
 म॒ध्य॒तः॑ । हि॒ । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः॑ । उ॒त्त॒म॒स्ये॒त्युत् – त॒म॒स्य॑ ।
 अ॒वे॒ति॑ । द्य॒ति॑ । 54 (50)

6.3.10.5

–त्त॒मो॑ हि प्रा॒णो॑ यदी॒तरं॑ यदी॒तर॑–मु॒भय॑मे॒वाजा॑मि जा॒य॒मा॒नो॑ वै
 ॥ ब्रा॒ह्म॒ण॒स्त्रि॒भिर्ऋ॒ण॒वा जा॑यते ब्र॒ह्म॒च॒र्ये॒ण॒र्षि॒भ्यो॑ य॒ज्ञेन॑ दे॒वेभ्यः॑ प्र॒जया॑
 पि॒तृ॒भ्य ए॒ष वा॑ अ॒नृ॒णो यः पु॒त्री य॒ज्वा ब्र॒ह्म॒चा॒रि॒वासी॑ तद॒व॒दा॒नैरे॒वाव॑
 द॒यते॑ तद॒व॒दा॒ना॒ना–म॒व॒दा॒न॒त्वं दे॒वा॒सु॒राः सँय॑त्ता आ॒सन् ते॒ दे॒वा
 अ॒ग्नि॒म॒ब्रु॒वन् त्वया॑ वी॒रे॒णा॒सु॒रा॒न॒भि भ॒वामे॒ति– [] 55

6.3.10.5 - Padam

उ॒त्त॒म इ॒त्युत् – त॒मः॑ । हि॒ । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः॑ । य॒दि॑ । इ॒तर॑म् ।
 य॒दि॑ । इ॒तर॑म् । उ॒भय॑म् । ए॒व । अ॒जा॑मि । जा॒य॒मा॒नः॑ । वै । ब्रा॒ह्म॒णः॑ ।
 त्रि॒भि॒रि॒ति त्रि – भिः॑ । ऋ॒ण॒वे॒त्यु॒ण – वा । जा॑यते । ब्र॒ह्म॒च॒र्ये॒णेति॑
 ब्र॒ह्म – च॒र्ये॒ण । ऋ॒षि॒भ्य इ॒त्यृषि॑ – भ्यः॑ । य॒ज्ञेन॑ । दे॒वेभ्यः॑ ।
 प्र॒जये॑ति प्र – जया॑ । पि॒तृ॒भ्य इति॑ पि॒तृ – भ्यः॑ । ए॒षः॑ । वै ।

अ॒नृ॒णः॑ । यः॑ । पु॒त्री । य॒ज्वा॑ ॥ ब्र॒ह्म॒चा॒रि॒वा॒सी॒ति॑ ब्र॒ह्म॒चा॒रि॑ – वा॒सी ।
तत् । अ॒व॒दा॒नै॒रि॒त्य॒व॑ – दा॒नैः॑ ॥ ए॒व । अ॒वे॒ति॑ । द॒य॒ते॑ । तत् ।
अ॒व॒दा॒ना॒ना॒मि॒त्य॒व॑ – दा॒ना॒ना॒म् । अ॒व॒दा॒न॒त्व॒मि॒त्य॒व॒दा॒न॑ – त्व॒म् ।
दे॒वा॒सु॒रा इति॑ दे॒व – अ॒सु॒राः । सँ॒य॒त्ता इति॑ सं॒य॒त्ताः । आ॒स॒न् ।
ते । दे॒वाः । अ॒ग्नि॒म् । अ॒ब्रु॒वन् । त्व॒या ॥ वी॒रे॒ण॑ । अ॒सु॒रा॒न् ।
अ॒भी॒ति॑ । भ॒वा॒म॑ । इति॑ । 55 (50)

6.3.10.6

सो॑ऽब्र॒वीद् वरं॑ वृ॒णै प॒शो॒रु॒द्धा॒रमु॒द्ध॒रा इति॑ स ए॒तमु॒द्धा॒रमु॒द॒हर॑त्
दोः॑ पू॒र्वार्ध॑स्य गु॒दं म॒ध्य॒तः श्रो॒णिं जघ॑नार्धस्य ततो॑ दे॒वा अ॒भव॑न्
प॒राऽसु॒रा यत् त्र्य॒ङ्गा॒णां॑ स॒मव॑द्यति भ्रातृ॒व्याभि॑भू॒त्यै भव॑त्यात्म॒ना
प॒राऽस्य॑ भ्रातृ॒व्यो भव॑त्यक्ष्णया॒ऽव द्यति॑ तस्मा॒दक्ष्ण॑या प॒शवो॑ऽङ्गानि॒ प्र
हर॑न्ति प्रति॒ष्ठित्यै॑ । 56

6.3.10.6 - Padam

सः॑ । अ॒ब्र॒वीत् । वर॑म् । वृ॒णै । प॒शोः॑ । उ॒द्धा॒रमि॒त्युत् – हा॒रम् ।
उ॒दि॒ति॑ । ह॒रै । इति॑ । सः॑ । ए॒तम् । उ॒द्धा॒रमि॒त्युत् – हा॒रम् । उ॒दि॒ति॑ ।

अहरत॑ । दोः॑ । पूर्वार्धस्येति॑ पूर्व - अर्धस्य॑ । गुदम्॑ । मध्यतः॑ ।
 श्रोणिम्॑ । जघनार्धस्येति॑ जघन-अर्धस्य॑ । ततः॑ । देवाः॑ । अभवन्॑ ।
 परेति॑ । असुराः॑ । यत् । त्र्यङ्गणामिति॑ त्रि - अङ्गानाम्॑ ।
 समवद्यतीति॑ सं - अवद्यति॑ । भ्रातृव्याभिभूत्या॑ इति
 भ्रातृव्य-अभिभूत्यै॑ । भवति॑ । आत्मना॑ । परेति॑ । अस्य॑ । भ्रातृव्यः॑ ।
 भवति॑ । अक्ष्णया॑ । अवेति॑ । द्यति॑ । तस्मात्॑ । अक्ष्णया॑ । पशवः॑ ।
 अङ्गानि॑ । प्रेति॑ । हरन्ति॑ । प्रतिष्ठित्या॑ इति प्रति - स्थित्यै॑ । 56 (45)
 (एतौ पशूनाञ् - समेधस्यैव - तस्याऽवो - तमस्याव द्यती - ति -
 पञ्चचत्वारिंशच्च) (A10)

6.3.11.1

मेदसा॑ स्रुचौ॑ प्रोर्णोति॑ मेदोरूपा॑ वै पशवो॑ रूपमेव॑ पशुषु॑ दधाति॑
 यूपन्नवधाय॑ प्रोर्णोति॑ रसो॑ वा एष॑ पशूनां॑ यद्वू॑ रसमेव॑ पशुषु॑ दधाति॑
 पार्श्वेन॑ वसाहोमं॑ प्रयौति॑ मध्यं॑ वा एतत्॑ पशूनां॑ यत् पार्श्वञ् रस॑ एष॑
 पशूनां॑ यद्वसा॑ यत् पार्श्वेन॑ वसाहोमं॑ प्रयौति॑ मध्यत॑ एव॑ पशूनाञ् रसं॑
 दधाति॑ घ्नन्ति- [] 57

6.3.11.1 - Padam

मेद॑सा । स्रु॑चौ ॥ प्रेति॑ । ऊ॒र्णोति॑ । मेदो॑रूपा इति मेदः॑ – रूपाः॑ ।
 वै । प॒शवः॑ । रू॒पम् । ए॒व । प॒शुषु॑ । द॒धाति॑ । यू॒षन् ।
 अ॒वधा॑येत्यव-धा॒य । प्रेति॑ । ऊ॒र्णोति॑ । र॒सः । वै । ए॒षः । प॒शूनाम् ।
 यत् । यूः॑ । र॒सम् । ए॒व । प॒शुषु॑ । द॒धाति॑ । पा॒र्श्वेन॑ । व॒साहो॑ममिति॑
 व॒सा-हो॑मम् । प्रेति॑ । यौति॑ । म॒ध्यम् । वै । ए॒तत् । प॒शूनाम् । यत् ।
 पा॒र्श्वम् । र॒सः । ए॒षः । प॒शूनाम् । यत् । व॒सा । यत् । पा॒र्श्वेन॑ ।
 व॒साहो॑ममिति॑ व॒सा-हो॑मम् । प्र॒यौतीति॑ प्र – यौति॑ । म॒ध्यतः॑ । ए॒व ।
 प॒शूनाम् । र॒सम् । द॒धाति॑ । घ्नन्ति॑ । 57 (50)

6.3.11.2

वा ए॒तत् प॒शुं यथ् सं॒ज्ञप॑न्त्यैन्द्रः॑ ख॒लु वै दे॒वत॑या प्रा॒ण
 ऐन्द्रो॑ऽपान ऐन्द्रः॑ प्रा॒णो अ॒ङ्गे अ॒ङ्गे नि दे॒ध्यदि॑त्याह प्रा॒णापा॑नावे॒व
 प॒शुषु॑ द॒धाति॑ दे॒व त्वष्ट॑र्भूरि॑ ते सꣳ स॒मेत्वि॑त्याह त्वाष्ट्रा॑ हि
 दे॒वत॑या प॒शवो॑ वि॒षुरू॑पा यथ् स॒लक्ष्मा॑णो भ॒वथे॑त्याह वि॒षुरू॑पा ह्येते॑
 स॒न्तः स॒लक्ष्मा॑ण ए॒तर्हि॑ भ॒वन्ति॑ दे॒वत्रा॑ यन्त- [] 58

6.3.11.2 - Padam

वै । ए॒तत् । प॒शुम् । यत् । सं॒ज्ञ॒प॒य॒न्ती॑ति॒ सं – ज्ञ॒प॒य॒न्ति॑ । ऐ॒न्द्रः ।
 ख॒लु । वै । दे॒व॒त॒या । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । ऐ॒न्द्रः ।
 अ॒पा॒न इत्य॑प – अ॒नः । ऐ॒न्द्रः । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । अ॒ङ्गे॑ अ॒ङ्ग
 इत्य॑ङ्गे – अ॒ङ्गे । नी॒ति । दे॒ध्यत् । इति॑ । आ॒ह । प्रा॒णा॒पा॒ना॒वि॒ति
 प्रा॒ण-अ॒पा॒नौ । ए॒व । प॒शु॒षु । द॒धा॒ति । दे॒व । त्व॒ष्टः । भू॒रि । ते ।
 स॒स॒मि॒ति सं-स॒म् । ए॒तु । इति॑ । आ॒ह । त्वा॒ष्ट्राः । हि । दे॒व॒त॒या ।
 प॒श॒वः । वि॒षु॒रू॒पा इति॑ वि॒षु – रू॒पाः । यत् । स॒ल॒क्ष्मा॒ण इति॑
 स-ल॒क्ष्मा॒णः । भ॒व॒थ । इति॑ । आ॒ह । वि॒षु॒रू॒पा इति॑ वि॒षु-रू॒पाः ।
 हि । ए॒ते । स॒न्तः । स॒ल॒क्ष्मा॒ण इति॑ स – ल॒क्ष्मा॒णः । ए॒तर्॒हि ।
 भ॒व॒न्ति॑ । दे॒व॒त्रे॒ति दे॒व – त्रा॑ । य॒न्त॒म् । 58 (50)

6.3.11.3

-म॒व॒से॑ स॒खा॒योऽनु॑ त्वा॒ मा॒ता॑ पि॒त॒रो म॒द॒न्त्वि॒त्याहा॑-नु॒म॒त॒मे॒वैनं॑
 मा॒त्रा॑ पि॒त्रा॑ सु॒व॒र्गं लो॒कं ग॒म॒य॒त्य॒र्ध॒र्चे॑ व॒सा॒हो॒मं जु॒हो॒त्य॒सौ वा
 अ॒र्ध॒र्च इ॒य॒म॒र्ध॒च इ॒मे ए॒व र॒से॒ना॒न॒क्ति॑ दि॒शो जु॒हो॒ति दि॒श ए॒व

रसे॑नान॒त्यथो॑ दिग्भ्य॑ ए॒वोर्ज॑ꣳ र॒सम॑व रुन्धे प्राणा॑पानौ वा ए॒तौ
प॒शूनां॑ यत् पृषदा॑ज्यं वानस्प॑त्याः खलु- [] 59

6.3.11.3 - Padam

अ॒वसे॑ । स॒खायः॑ । अ॒न्विति॑ । त्वा । मा॒ता । पि॒तरः॑ । म॒दन्तु॑ । इति॑ ।
आ॒ह । अ॒नु॒म॒त॒मित्यनु॑ - म॒तम् । ए॒व । ए॒नम् । मा॒त्रा । पि॒त्रा ।
सु॒वर्ग॑मिति सु॒वः-गम् । लो॒कम् । ग॒मय॑ति । अ॒र्धर्च॑ इत्य॒र्ध-ऋ॒चे ।
व॒साहो॑ममिति वसा - हो॒मम् । जु॒होति॑ । अ॒सौ । वै । अ॒र्धर्च॑ इत्य॒र्ध
-ऋ॒चः । इ॒यम् । अ॒र्धर्च॑ इत्य॒र्ध - ऋ॒चः । इ॒मे इति॑ । ए॒व । रसे॑न ।
अ॒नक्ति॑ । दि॒शः । जु॒होति॑ । दि॒शः । ए॒व । रसे॑न । अ॒नक्ति॑ ।
अथो॑ इति । दिग्भ्य॑ इति दिक् - भ्यः । ए॒व । ऊ॒र्जम् । र॒सम् ।
अ॒वेति॑ । रुन्धे॑ । प्रा॒णा॒पा॒नाविति॑ प्राण - अ॒पा॒नौ । वै । ए॒तौ ।
प॒शूना॑म् । यत् । पृषदा॑ज्यमिति पृषत् - आ॒ज्यम् । वानस्प॑त्याः ।
खलु॑ । 59 (50)

6.3.11.4

वै देवतया पशवो यत् पृषदाज्यस्यो-पहत्याऽऽ*ह वनस्पतयेऽनु
 ब्रूहि वनस्पतये प्रेष्येति प्राणापानावेव पशुषु दधात्यन्यस्यान्यस्य
 समवत्तं समवद्यति तस्मान्नानारूपाः पशवो यूष्णोप सिञ्चति रसो
 वा एष पशूनां यद्वू रसमेव पशुषु दधातीडामुप ह्वयते पशवो वा
 इडा पशूनेवोप ह्वयते चतुरूप ह्वयते- [] 60

6.3.11.4 - Padam

वै । देवतया । पशवः । यत् । पृषदाज्यस्येति पृषत् - आज्यस्य ।
 उपहत्येत्युप - हत्य । आह । वनस्पतये । अन्विति । ब्रूहि ।
 वनस्पतये । प्रेष्येति । इष्य । इति । प्राणापानाविति प्राण - अपानौ ।
 एव । पशुषु । दधाति । अन्यस्यान्यस्येत्यन्यस्य - अन्यस्य ।
 समवत्तमिति सं - अवत्तम् । समवद्यतीति सं-अवद्यति । तस्मात् ।
 नानारूपा इति नाना-रूपाः । पशवः । यूष्णा । उपेति । सिञ्चति ।
 रसः । वै । एषः । पशूनाम् । यत् । यूः । रसम् । एव । पशुषु ।
 दधाति । इडाम् । उपेति । ह्वयते । पशवः । वै । इडा । पशून् ।

ए॒व । उ॒पेति॑ । ह॒यते॑ । च॒तुः । उ॒पेति॑ । ह॒यते॑ । 60 (50)

6.3.11.5

च॒तुष्पा॒दो हि॑ प॒शवो॑ यं का॒मये॑ता प॒शुः स्या॒दित्य॑मे॒दस्कं॑ तस्मा॒ आ
द॒ध्यान्मे॑दो॒रूपा॒ वै प॒शवो॑ रू॒पेणै॒वैनं॑ प॒शुभ्यो॑ निर्भ॑जत्य॒पशु॑रेव
भव॑ति यं का॒मये॑त प॒शुमान्थ् स्या॒दिति॑ मे॒दस्वत्॑ तस्मा॒ आ
द॒ध्यान्मे॑दो॒रूपा॒ वै प॒शवो॑ रू॒पेणै॒वास्मै॑ प॒शून्व रु॒न्धे प॒शुमाने॑व
भव॑ति प्र॒जाप॑तिर्य॒ज्ञम॑सृ॒जत॑ स आ॒ज्यं- [] 61

6.3.11.5 - Padam

च॒तुष्पा॒द इति॑ च॒तुः - पा॒दः । हि॑ । प॒शवः॑ । यम् । का॒मये॑त ।
अ॒पशुः॑ । स्यात् । इति॑ । अ॒मे॒दस्क॑मित्य॒मेदः-कम्॑ । तस्मै॑ । एति॑ ।
द॒ध्यात् । मे॒दो॒रूपा॒ इति॑ मे॒दः-रू॒पाः । वै । प॒शवः॑ । रू॒पेण॑ । ए॒व ।
ए॒नम् । प॒शुभ्य॑ इति॑ प॒शु-भ्यः॑ । निरि॑ति । भ॒जति॑ । अ॒पशुः॑ । ए॒व ।
भव॑ति । यम् । का॒मये॑त । प॒शुमानि॑ति प॒शु - मान् । स्यात् । इति॑ ।
मे॒दस्वत्॑ । तस्मै॑ । एति॑ । द॒ध्यात् । मे॒दो॒रूपा॒ इति॑ मे॒दः - रू॒पाः ।
वै । प॒शवः॑ । रू॒पेण॑ । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।

पशुमानिति पशु-मान् । एव । भवति । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः ।
यज्ञम् । असृजत । सः । आज्यं ॥ 61 (50)

6.3.11.6

पुरस्तादसृजत पशुं मध्यतः पृषदाज्यं पश्चात् तस्मादाज्येन
प्रयाजा इज्यन्ते पशुना मध्यतः पृषदाज्येना-नूयाजा-
स्तस्मादेतन्मिश्रमिव पश्चात् सृष्टुं ह्येकादशानूयाजान् यजति दश वै
पशोः प्राणा आत्मैकादशो यावानेव पशुस्तमनु यजति घ्नन्ति वा
एतत् पशुं यथ संज्ञपयन्ति प्राणापानौ खलु वा एतौ पशूनां यत्
पृषदाज्यं यत् पृषदाज्येना () नूयाजान् यजति प्राणापानावेव पशुषु
दधाति । 62

6.3.11.6 - Padam

पुरस्तात् । असृजत । पशुम् । मध्यतः । पृषदाज्यमिति
पृषत् - आज्यम् । पश्चात् । तस्मात् । आज्येन । प्रयाजा इति
प्र - याजाः । इज्यन्ते । पशुना । मध्यतः ।
पृषदाज्येनेति पृषत् - आज्येन । अनूयाजा इत्यनु - याजाः ।

तस्मात् । एतत् । मिश्रम् । इव । पश्चात्सृष्टमिति पश्चात् - सृष्टम् ।
 हि । एकादश । अनूयाजानित्यनु - याजान् । यजति । दश ।
 वै । पशोः । प्राणा इति प्र - अनाः । आत्मा । एकादशः । यावान् ।
 एव । पशुः । तम् । अन्विति । यजति । घ्नन्ति । वै । एतत् ।
 पशुम् । यत् । संज्ञपयन्तीति सं - ज्ञपयन्ति । प्राणापानाविति
 प्राण - अपानौ । खलु । वै । एतौ । पशूनाम् । यत् ।
 पृषदाज्यमिति पृषत्-आज्यम् । यत् । पृषदाज्येनेति
 पृषत् - आज्येन () । अनूयाजानित्यनु - याजान् । यजति ।
 प्राणापानाविति प्राण - अपानौ । एव । पशुषु । दधाति । 62 (56)
 (घ्नन्ति - यन्तं - खलु - चतुरूप ह्वयत - आज्यं - यत्
 पृषदाज्येन - षट् च) (A11)

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(चात्वा॑लात् - सु॒व॒र्गा॒य॒ यद् वै॑स॒र्ज॒ना॒नि - वै॒ष्ण॒व्य॒र्चा - पृ॒थि॒व्यै -
सा॒ध्या - इ॒षे॒ त्वे - त्य॒ग्नि॒ना - पर्य॑ग्नि - प॒शोः - प॒शु॒मा॒ल॒भ्य -
मे॒द॒सा॒ स्रु॒चा - वे॒का॒द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(चात्वा॑लाद् - दे॒वा॒नु॒पै॒ति - मु॒ञ्च॒ति - प्र॒ह्नि॒य॒मा॒णाय॑ - पर्य॑ग्नि -
प॒शु॒मा॒ल॒भ्य - च॒तु॒ष्पा॒दो - द्वि॒ष॒ष्टिः)

First and Last Padam of Third Prasnam of 6th Kandam

(चात्वा॑लात् - प॒शु॒षु॒ द॒धा॒ति)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे

षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 6 – Prasanam 3– TS 6.3

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	6	314
Anuvakam 2	6	300
Anuvakam 3	6	319
Anuvakam 4	9	442
Anuvakam 5	4	218
Anuvakam 6	4	210
Anuvakam 7	5	268
Anuvakam 8	4	187
Anuvakam 9	6	296
Anuvakam 10	6	295
Anuvakam 11	6	306
Total →	62	3155

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in